

POKAZATELJI OTVORENOSTI
JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE
ZA PODRŠKU I SARADNJU
SA ZAINTERESIRANOM JAVNOSTI

Izvještaj o provedenom istraživanju

Mreža za izgradnju mira – Projekat Snaga lokalnog
Sarajevo, 2024

Naslov istraživanja: Pokazatelji otvorenosti opština/općina/gradova za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti

Izdavač: Udruženje „Mreža za izgradnju mira“

Adresa: Marka Marulića 2, 71000 Sarajevo

Projekt: Snaga lokalnog

Web stranica: <https://snagalokalnog.ba/>

Projekt menadžerica: Mirela Bezdrob

Istraživački tim: dr. sc. Jasmin Halebić, voditelj istraživanja
Luljeta Koshi, saradnica na istraživanju

Sadržaj

Lista skraćenica.....	5
Sažetak.....	6
Uvod.....	7
Metodologija.....	8
Opis uzorka.....	13
Nalazi istraživanja.....	14
Socio-demografska obilježja.....	14
Analiza pojedinih segmenata otvorenosti	17
Informacijska otvorenost.....	18
Konsultacije sa zainteresiranom javnosti.....	31
Partnerstvo sa zainteresiranom javnosti	33
Posebni aspekti otvorenosti	35
Zaključna razmatranja i preporuke	36
Grafikoni/ilustracije	38
Dodatak 1. - Upitnik.....	39
Dodatak 2. – Rang lista JLS prema pokazatelju otvorenosti za saradnju sa zainteresiranom javnosti	43
Dodatak 3. – Kvantitativna analiza	44
Dodatak 4. – Prosječan rezultat po pojedinačnim pitanjima	45
Bibliografija.....	48
O projektu	49

Zahvala

Zahvaljujemo se svim jedinicama lokalne samouprave uključenim u istraživanje otvorenosti JLS za saradnju sa zainteresiranom javnosti koje su svojim učešćem u različitim fazama doprinijele uspješnosti istraživanja. To se posebno odnosi na korektnu komunikaciju sa istraživačkim timom, pružanje informacija, dostavljanje podataka i davanje pojašnjenja u periodu provedbe pojedinih faza istraživanja.

Jedinice lokalne samouprava obuhvaćene istraživanjem su (abecednim redom):

Doboj, Drvar, Fojnica, Hadžići, Ilidža, Livno, Mrkonjić Grad, Novi Grad Sarajevo, Novo Sarajevo, Novi Travnik, Posušje, Stari Grad Sarajevo, Visoko, Žepče, Živinice

Lista skraćenica

BiH	- Bosna i Hercegovina
FBiH	- Federacija Bosne i Hercegovine
GV	- gradsko vijeće
JLS	- jedinica lokalne samouprave
km	- kilometar
KM	- konvertibilna marka
MZ	- mjesna zajednica
NVO	- nevladina organizacija
OCD	- organizacija civilnog društva
OV	- općinsko vijeće
RS	- Republika Srpska
SG	- skupština grada
SO	- skupština opštine
st.	- stanovnik
USAID	- Američka agencija za međunarodni razvoj

Sažetak

Istraživanje pokazatelja otvorenosti jedinica lokalne samouprave u BiH za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti bazirano je na ispitivanju segmenata otvorenosti na uzorku od 15 JLS. Glavi nalaz ovog istraživanja jest da jedinice lokalne samouprave (JLS), analizirane u istraživanju, općenito pokazuju zadovoljavajući stepen otvorenosti (58,4%) mjereno vrijednošću zbirnog pokazatelja otvorenosti. Ipak, taj stepen otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti se ne može ocijeniti optimalnim. U analiziranom uzorku gotovo sve JLS (uz izuzetak jedne) bilježe natpolovičnu vrijednost (>50%) osvojenih bodova u svim analiziranim segmentima otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti. Ukupan broj mogućih bodova za pojedinačnu JLS, u skladu sa korištenim upitnikom za ocjenu stepena otvorenosti, iznosio je 80 bodova. JLS u uzorku istraživanja su zabilježile rezultat u rasponu od minimalnih 35 do maksimalnih 63 boda, sa prosječnim zbirom bodova od 47.

Od tri segmenta u kojima se analizirala otvorenost za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti, a to su: informacijska otvorenost, konsultacije sa zainteresiranom javnosti i partnerstvo sa zainteresovanom javnosti, najveći stepen otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti postoji u segmentu informacijske otvorenosti (60,7%), potom partnerstva JLS sa zainteresovanom javnosti (53,3%), dok je najslabiji nivo otvorenosti evidentiran u segmentu konsultacija sa zainteresovanom javnosti (50,4%). Otvorenost za podršku i saradnju JLS, posmatrana disagregirano po segmentima otvorenosti je, također, iznad polovična u svakom pojedinačnom segmentu.

Istražen je i poseban aspekt otvorenosti JLS za podršku i saradnju prema osobama sa invaliditetom. Ovaj aspekt otvorenosti je mjereno kroz postojanje funkcionalnog prilaza zgradi JLS za osobe sa invaliditetom i pokazuje vrijednost pojedinačnog indeksa otvorenosti od 100%. Sve JLS u uzorku imaju adekvatan pristup zgradi za lica sa invaliditetom omogućujući im na taj način uključenost i jednakost sa drugim građanima u osnovnom pristupu javnim uslugama.

Ispitane su i relacije između broja stanovnika, udjela kontingenta stanovništva životne dobi 0-14 u ukupnom stanovništvu, zatim gustine naseljenosti i prosječne neto plaće u JLS, sa jedne, i rezultata u zbirnom pokazatelju otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti, sa druge strane. Dobiveni rezultati potvrđuju tezu da je, općenito, veća otvorenost JLS u lokalnim zajednicama sa većim brojem stanovnika, većim udjelom kontingenta stanovništva 0-14, višom prosječnom neto plaćom i većom gustinom naseljenosti. Ipak, u tim relacijama linearni odnos je statistički potvrđen samo kod pokazatelja otvorenosti za podršku i saradnju i visine prosječnih neto plaća. Regresijska analiza indicira na to da prosječni iznos neto plata po stanovniku i

udio kontingenta stanovništva u dobi 0-14 u ukupnom stanovništvu u JLS imaju statistički značajan utjecaj na indeks otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti, uz nivo pouzdanosti od 90%. Drugim riječima, to znači da neto plate i udio kontingenta 0-14 u ukupnom stanovništvu u JLS vjerovatno imaju stvarnog i objektivnog utjecaja na indeks otvorenosti u tim JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti, dok su utjecaji ostalih analiziranih faktora slučajni.

Uvod

Istraživanja o transparentnosti na lokalnom nivou, posmatrano historijski, značajno su porasla u 21. stoljeću. Posljedica je to, prvenstveno, usvajanja zakona i propisa o slobodi informacija. Transparentnost, općenito, utječe na građane i donosioce odluka. Istraživanja pokazuju da građani i donosioci odluka mijenjaju ponašanje uslijed postojanja novih informacija. Uzročno-posljedični krug, u literaturi prepoznat kao akcioni ciklus, podrazumijeva sljedeće faze u kojima transparentnost vodi ka unapređenju javnih usluga:

- (i) korisnicima informacija (npr. građanima) se pružaju informacije od značaja za njih i njihove potrebe,
- (ii) korisnici informacija reaguju i poduzimaju konkretne radnje na temelju dobivenih informacija (npr. iskazuju negodovanje / pohvale / iznose stavove i komentare);
- (iii) takve reakcije korisnika informacija utječu na donosioce odluka;
- (iv) posljedično, donosioci odluka reaguju uvodeći promjene u domenu svojih odgovornosti i ovlaštenja.

Istraživanja provedena u zemljama visokog i srednjeg dohotka pokazuju da transparentnost postupno doprinosi izgradnji boljih institucija koje služe ostvarenju ciljeva ekonomskog razvoja. Efikasnije JLS ulažu više truda za dijeljenje informacija o stanju lokalne uprave na svojoj teritoriji. Istraživanja ukazuju i na moguće objašnjenje takvog stanja: JLS koje postižu bolje rezultate u lokalnom upravljanju nastoje uključiti građane i druge interesne grupe u lokalne tokove donošenja odluka.

Građani očekuju da se korištenjem informatičkih tehnologija poboljša transparentnost koja im daje priliku monitoringa i vrednovanja aktivnosti donosilaca odluka. Korištenje Internet stranica popravlja percepciju građana o transparentnosti, premda se bolji rezultati mogu postići korištenjem tehnologija koje pružaju mogućnost interakcije i elektronskog učešća u donošenju odluka.

Detalji u vezi sa transparentnošću su, također, veoma bitni, kao što su vrste novih informacija, kredibilitet izvora informacija i transparentnosti te mediji i načini komuniciranja. Prepoznata je direktna povezanost između objektivnosti i

kredibiliteta izvora informacija, sa jedne, i promjene uvjerenja kod građana, sa druge strane. Osim toga, nalazi istraživanja potvrđuju da JLS sa većim brojem stanovnika bilježe i više nivoe transparentnosti. Razlog za to, vjerovatno, leži u činjenici da JLS sa brojnijom populacijom upravljaju i većim količinama resursa koji ih podstiču na otkrivanje većeg obima informacija prema građanima. Među ostalim faktorima koji su povezani sa većom transparentnošću u JLS je i visina dohotka po stanovniku. Obzirom da taj podatak nije dostupan u BiH na nivou JLS u ovom istraživanju su analizirane prosječne neto plaće u JLS.

U odnosu na ranija istraživanja transparentnosti na nivou BiH u ovom istraživanju su analizirane i povezanosti između nivoa transparentnosti u JLS i drugih socio-ekonomskih pokazatelja, kao što su broj stanovnika, udio kontingenta 0-14 u ukupnom stanovništvu, zatim gustina naseljenosti i prosječne plaće.

Metodologija

U svrhu ocjene pokazatelja otvorenosti za podršku i saradnju JLS sa zainteresovanom javnosti u ovom istraživanju fokus je na tri segmenta otvorenosti:¹

- a) segment informacijske otvorenosti,
- b) segment konsultacija, i
- c) segment partnerstva

U interakciji navedena tri segmenta otvorenosti postiže se veći ili manji stupanj otvorenosti JLS za podršku i saradnju prema zainteresovanoj javnosti. U istraživanju je dat osvrt i na jedan poseban aspekt otvorenosti, a tiče se adekvatnog pristupa javnim uslugama osoba sa invaliditetom.

Postoji uzajamna veza između pojedinih segmenata otvorenosti. Informacijska otvorenost je temelj za konsultacije budući da zainteresovana javnost dobiva saznanja i obavještenja o događajima i aktivnostima, planovima i ostvarenim rezultatima JLS. Povećana informisanost javnosti omogućava konsultacije između JLS i aktera iz javnosti (kao što su, primjerice, OCD u različitim oblastima). Razgovori informisanih strana su, nadalje, uvod u osnivanje

¹ Istraživanja ovog tipa su obavljena i ranije. Postoje domaće i regionalne prakse i iskustva u istraživanju transparentnosti i otvorenosti JLS. Ovo istraživanje se posebno oslanja na srodno istraživanje obavljeno u BiH tokom 2023. g. u sklopu kojeg je, pored navedena tri, ispitan i četvrti segment otvorenosti – dijalog. Temu otvorenosti lokalne samouprave je istraživalo, između ostalih, i udruženje „Zašto ne?“ Dobiveni rezultati su objavljeni na Internet stranici: www.zastone.ba. U Srbiji organizacija Transparentnost Srbija već nekoliko godina poduzima istraživanje pod naslovom: Indeks transparentnosti lokalne samouprave. U Crnoj Gori istražena je Transparentnost rada lokalnih samouprava od strane Agencije za lokalnu demokratiju. ([Indeks-Transparentnost-JLS-2018.pdf \(aldnk.me\)](#)).

partnerstva između JLS i zainteresovane javnosti, a njihov međudnos je ilustriran na sljedećem grafičkom prikazu.

Ilustracija 1 - Segmenti otvorenosti JLS prema zainteresovanoj javnosti i nivo otvorenosti

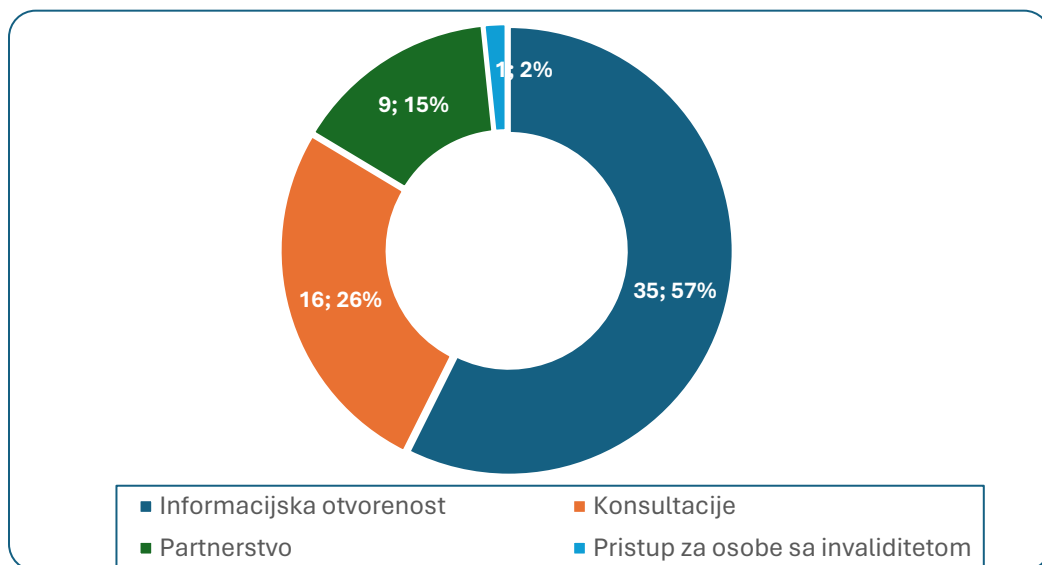
Izvor: autor.

Obzirom da se istraživanje provodi na nivou JLS, ukupnu populaciju čine sve JLS u BiH (općine i gradovi). Istraživanje je provedeno na uzorku od 15 JLS iz oba entiteta.

Za mjerenje otvorenosti kreiran je poseban upitnik koji sadrži 61 pitanje. Odgovori na većinu pitanja donose 0 ili 1 bod (zavisno od toga da li je odgovor na pitanje negativan – 0, ili pozitivan – 1), dok je za nekoliko pitanja moguće dobiti: 0, 1, 2 ili 3 boda. Ukupan zbir bodova koji JLS može osvojiti iznosi 80. Upitnik je zatvorenog tipa, svi odgovori su ponuđeni u samom upitniku. Sastoji se od sedam kolona. Nakon postavljenog pitanja iz određenog segmenta otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti (kolona 1) naznačen je broj bodova (kolona 2), pojašnjen kriterij za bodovanje (kolona 3), opisano zatečeno stanje u JLS po tom specifičnom pitanju (kolona 4), istaknut broj dobivenih bodova (kolona 5), naveden izvor verifikacije (kolona 6), te dokument kojim se odgovor na pitanje validira (kolona 7).¹ Najveći broj pitanja u upitniku se odnosi na segment informatijske otvorenosti (35 ili 57%), potom na segment konsultacija (16 ili 26%), te segment partnerstva (9 ili 15%).

¹ Kompletan upitnik se nalazi u Dodatku 1, na kraju ovog izvještaja.

Grafikon 1 – Struktura upitnika, broj pitanja

Izvor: autor.

Istraživački pristup u ovom projektu čini nekoliko faza:

a) Prikupljanje podataka

Za ovo istraživanje korišteni su primarni i sekundarni podaci. Primarni podaci se odnose na pokazatelje otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti i prikupljeni su korištenjem posebnog upitnika. Sekundarni podaci su preuzeti iz statističkih izvještaja Federalnog zavoda za statistiku i Republičkog zavoda za statistiku RS.

Prilikom prikupljanja primarnih podataka primijenjena je triangulacija kako bi se dobili objektivni i tačni podaci. Prvi korak u triangulaciji je pregled službenih Internet stranica JLS¹ i preuzimanje javno dostupnih podataka sa njih. Time su prikupljeni podaci za odgovore na pitanja o segmentima otvorenosti, postavljenim u upitniku. Na službenim Internet stranicama su pronađene odgovarajuće informacije, podaci i linkovi koji validiraju odgovore na pitanja iz upitnika.

Drugi korak u prikupljanju podataka je e-mail korespondencija sa JLS uz korištenje kontakt podataka objavljenih na službenim Internet stranicama. Time je JLS ponuđena prilika za dopunu odgovora na pitanja iz upitnika. Od 15 JLS iz uzorka devet ih je istraživačkom timu vratilo ispunjen upitnik.² Ovaj korak je upotpunjen i korištenjem mogućnosti pristupa informacijama putem zahtjeva

¹ Korištenje Internet web stranica je najrasprostranjenija informatička tehnologija prisutna u JLS, premda se u pojedinim JLS koriste i druge IT tehnologije kao što su Facebook stranice ili You Tube kanali. Stoga je i u ovom istraživanju fokus na službenim Internet stranicama JLS.

² Drvar, Fojnica, Hadžići, Livno, Novi Travnik, Novo Sarajevo, Posušje, Žepče i Živinice.

predviđenog Zakonom o slobodi pristupa informacijama BiH. Za JLS koje nisu odgovorile na pitanja iz upitnika kroz e-mail korespondenciju poslan je i zvanični zahtjev za pristup informacijama.¹

Treći korak je terenska posjeta JLS i direktno posmatranje pojedinih segmenata otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti, po principu uvida „na licu mjesta.“ Nakon prikupljanja preliminarnih podataka naručiocu su poslane tabele sa podacima i potvrdu u vezi nastavka istraživanja. Ocijenjeno je da je JLS u dovoljnoj mjeri ponuđena prilika za eventualnu korekciju prikupljenih podataka i upotpunjenje njihove tačnosti.

b) Obrada i analiza

Podaci prikupljeni u početnoj fazi su potom obrađeni i analizirani korištenjem statističkih paketa excel i stata. Za svrhu ovog istraživanja korištena je deskriptivna statistika i višestruka regresijska analiza. Pojedini segmenti i pitanja su predstavljani uz korištenje grafičkih prikaza. Nakon sabiranja dobivenih bodova formirane su rang liste JLS prema osvojenom zbiru bodova te ocijenjeni pojedini segmenti otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti. Za ocjenu pojedinih aspekata otvorenosti korištena je sljedeća skala ocjenjivanja.

Tabela 1 - Vrijednost pokazatelja i ocjena stanja otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti

#	Vrijednost pokazatelja	Ocjena stanja otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti
1	0,8 – 1	Optimalno
2	0,5 – 0,79	Zadovoljavajuće
3	0,3 – 0,49	Neoptimalno
4	0 – 0,29	Nezadovoljavajuće

c) Pisanje izvještaja

Na kraju istraživanja koristeći tabele i grafikone iz faze obrade podataka sačinjen je ovaj izvještaj o provedenom istraživanju koji sadrži i preporuke za poboljšanje stanja.

d) Socio-demografska obilježja

Prikupljeni su i drugi podaci socio-demografske naravi na nivou JLS koji se mogu dovesti u vezu sa indeksom otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom

¹ Zakon o slobodi pristupa informacijama propisuje rok o 15 dana za dostavljanje tražene informacije, od dana prijema zahtjeva za pristup informacijama, odnosno rok od 8 dana ukoliko ne postoji mogućnost postupanja po zahtjevu za pristup informacijama.

javnosti, kao što su: broj stanovnika, udio kontingenta 0-14 u ukupnom broju stanovnika, zatim prosječne neto plaće i gustina naseljenosti u JLS (st./km²). Izračunat je koeficijent korelacije između vrijednosti indeksa otvorenosti i svake od socio-demografskih varijabli te ispitan njihov linearni međuodnos.

Testirana je hipoteza o nepostojanju linearnog odnosa između posmatranih varijabli sljedećeg oblika:

$$H_0: \rho = 0.$$

U postavljenoj hipotezi (H_0) formulirana su inicijalna očekivanja glede odnosa između indeksa otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti i svake od navedenih socio-demografskih varijabli. Pritom, odbacivanje postavljene hipoteze, kada je: $\rho \neq 0$ znači da postoji linearni odnos između varijabli. Drugim riječima, postoji linearni odnos između indeksa otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti i socio-ekonomskih varijabli. Testiranje hipoteza je doprinijelo objektivnosti nalaza istraživanja.

Testirana hipoteza može biti odbačena (Newbold, et al., 2020) koristeći se apsolutnom vrijednošću koeficijenta korelacije (r) i brojem parova opservacija iz uzorka podataka (n) prema obrascu: $|r| > 2/\sqrt{n}$. Opisani su rezultati i prikazani grafički.¹

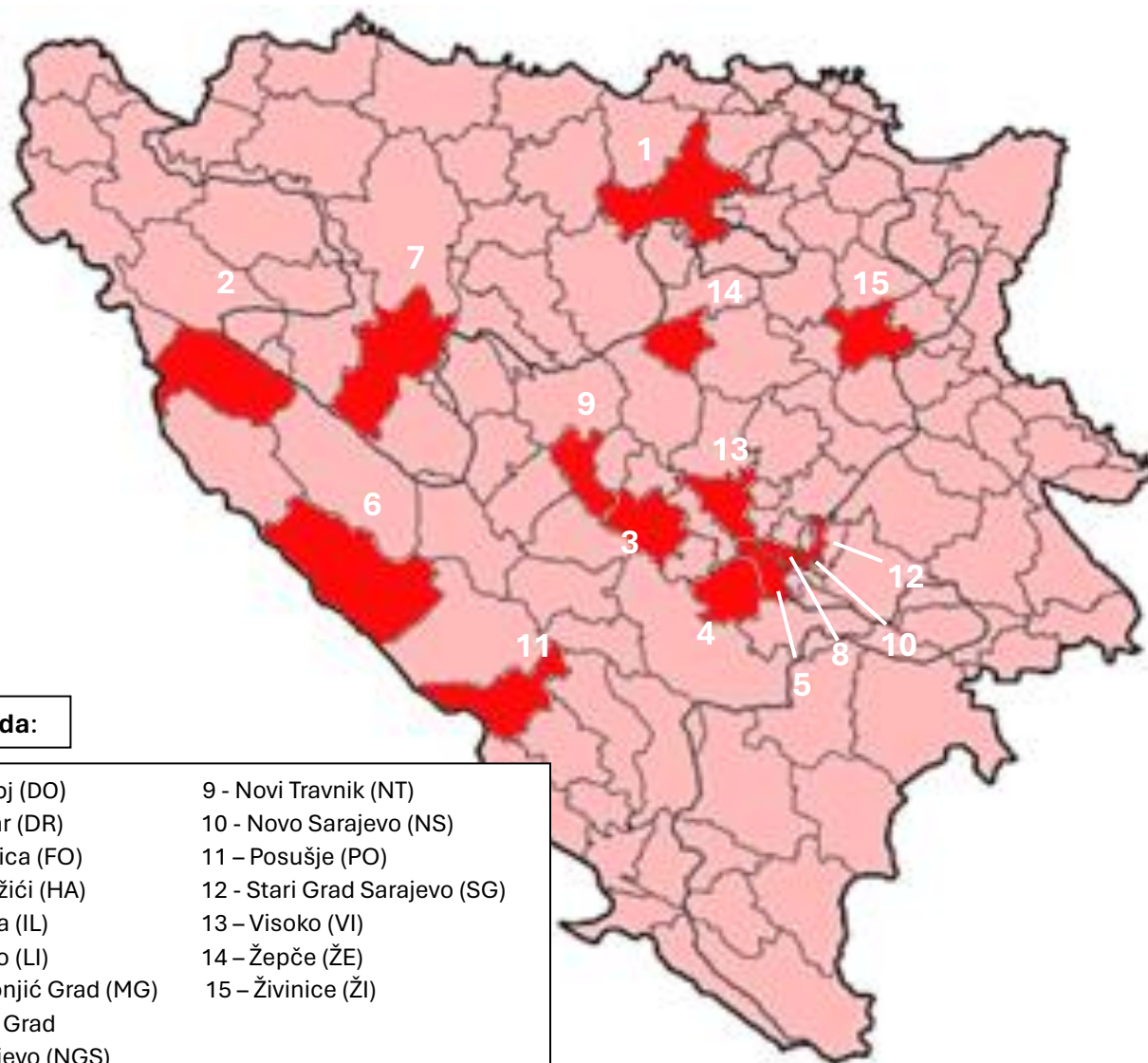
Potrebno je imati u vidu da je ocjena pokazatelja otvorenosti izvedena na osnovu podataka prikupljenih u periodu mart-april, 2024. g. Moguće je da trenutno stanje otvorenosti za podršku i saradnju JLS sa zainteresovanom javnosti odudara od ocjene u ovom izvještaju, ukoliko je neka JLS u periodu nakon prikupljanja podataka za ovo istraživanje unaprijedila stanje u lokalnoj samoupravi. U tom slučaju moguće je da postoji razlika između trenutnog stanja i onog predstavljenog u ovom izvještaju.

¹ Ovdje je $n = 15$, obzirom da je riječ o 15 JLS za koje postoje parovi podataka.

Opis uzorka

Od 15 JLS u ispitivanom uzorku, 13 JLS se nalazi u FBiH i 2 JLS u RS. Uzorkom je obuhvaćeno 10,5% JLS u BiH.¹ Ukupan procijenjeni broj stanovnika u JLS iz uzorka je 606.152 osoba (odnosno, 17,6% procijenjenog stanovništva BiH).² JLS iz uzorka obuhvataju 10,3% površine BiH. Riječ je o pretežno urbanim sredinama. Prosječna gustina naseljenosti JLS u uzorku je 112 st./km² (u BiH je 67 st./km²). Geografski raspored JLS u uzorku se nalazi na sljedećoj ilustraciji.³

Ilustracija 2 - Geografska mapa sa JLS

¹ U BiH postoje 143 JLS, od čega: 79 JLS u FBiH i 64 JLS u RS.

² Podaci se odnose na procjene broja stanovnika sredinom 2022. g. objavljene od strane Federalnog zavoda za statistiku, Republičkog zavoda za statistiku i Agencije za statistiku BiH.

³ Skraćene oznake JLS koje se koriste na različitim mjestima u analizi su date u zagradama.

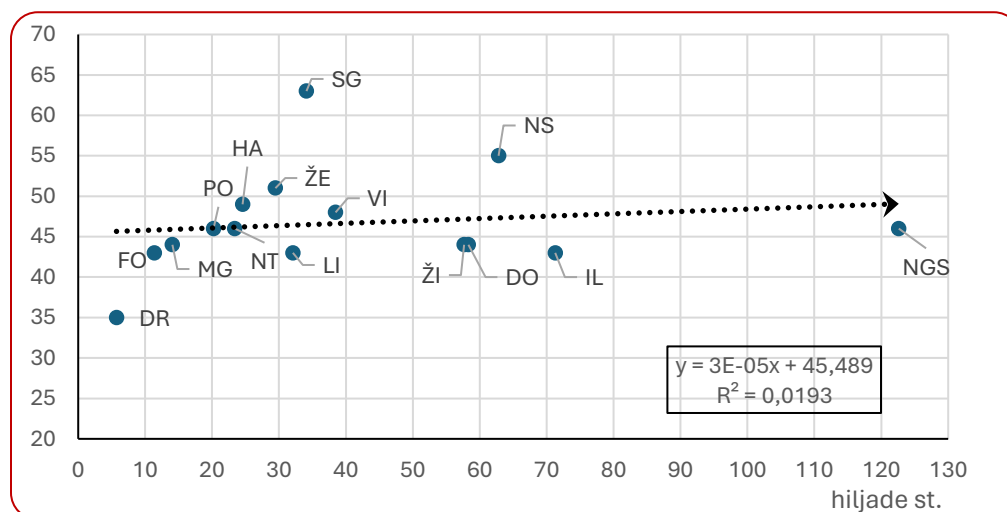
Nalazi istraživanja

Istraživanje je rezultiralo nalazima istraživanja koji se mogu posmatrati na nivou uzorka JLS kao i prema pojedinim segmentima pokazatelja otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti. Premda se mogući broj bodova prema kojem se u ovom istraživanju ocjenjuje stanje otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti kretao u rasponu od 0 do 80, nalazi istraživanja su pokazali da je u praksi najmanja vrijednost 35, a najveća vrijednost 63 boda. U pogledu prosječnih vrijednosti ostvareno je 47 bodova,¹ a na nivou uzorka od mogućih 2.250 bodova JLS su ostvarile 1.313 bodova ili 58,4%. Rang lista JLS sačinjena prema ostvarenom broju bodova koji mjere indeks otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti je prikazana u Dodatku 2. Nekoliko socio-demografskih aspekata je analizirano u vezi sa pokazateljem otvorenosti JLS, a potom su predstavljeni pojedini segmenti otvorenosti.

Socio-demografska obilježja

Na ispitanom uzorku JLS ne zapaža se linearni odnos između broja stanovnika i vrijednosti indeksa otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti. Odnos varijabli indeks otvorenosti (vertikalna osa) i broja stanovnika (horizontalna osa) predstavljen je na donjem grafikonu. Koefficijent korelacije ima pozitivnu vrijednost ($r = 0,14$), međutim, postotak protumačenosti varijabli nije visok ($R^2 = 0,02$). Prezentirani podaci ukazuju na to da broj stanovnika pozitivno korelira sa stanjem otvorenosti u analiziranim JLS.

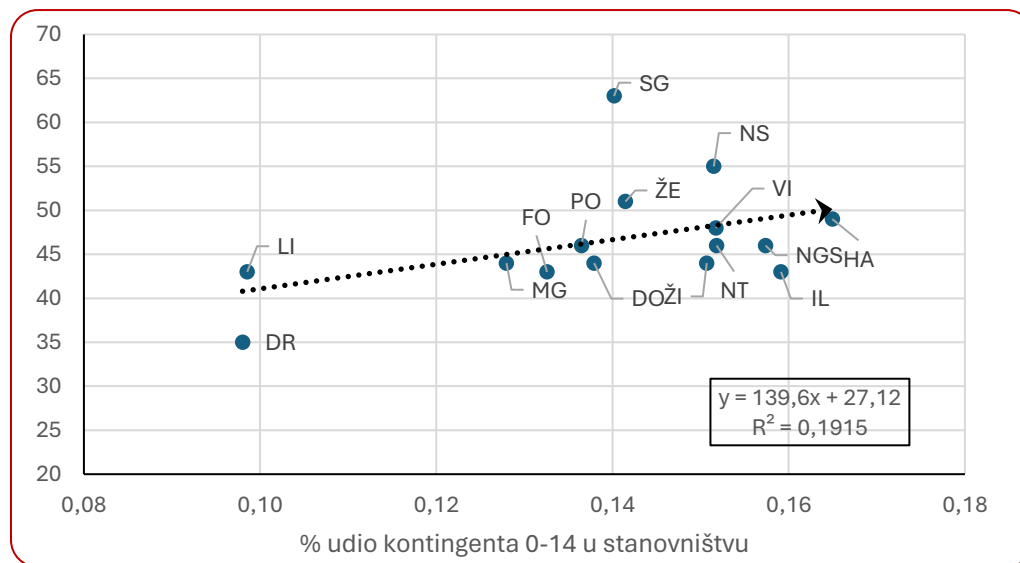
Grafikon 2 - Indeks otvorenosti i stanovništvo u JLS

¹ Medijana iznosi 46 bodova.

Na sljedećem grafikonu predstavljen je odnos između udjela kontingenta stanovništva u dobi od 0-14 godina (horizontalna osa) i vrijednosti indeksa otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti (vertikalna osa). Koeffcijent korelacije u ovom slučaju, također, ima pozitivnu i znatno višu vrijednost ($r = 0,44$). Postotak protumačenosti varijabli je viši nego u prethodnom slučaju ($R^2 = 0,19$). Analizirani podaci ukazuju na to da udio kontingenta u dobi 0-14 u stanovništvu JLS pozitivno korelira sa stanjem otvorenosti tih JLS za podršku i saradnju sa zainteresovanom javnosti.

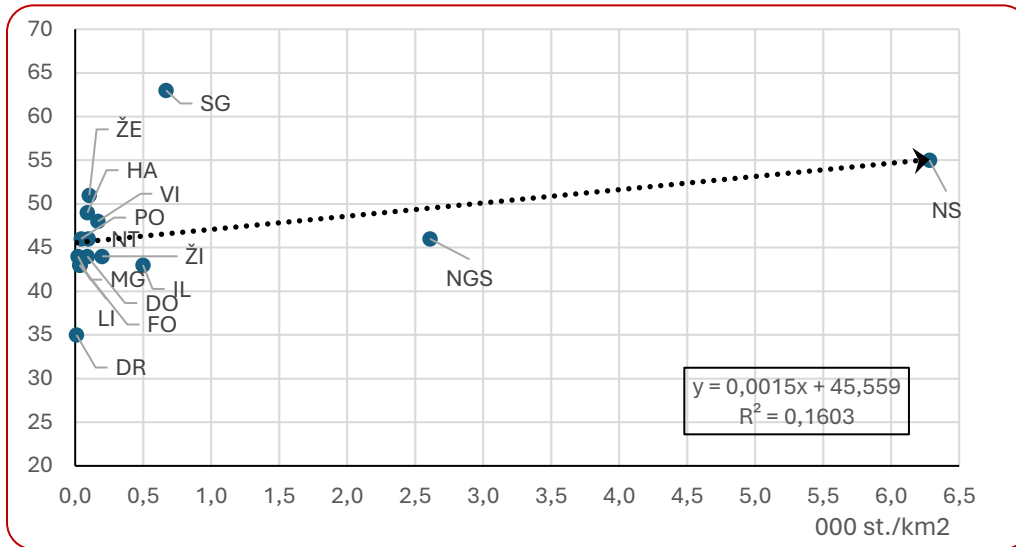
Grafikon 3 – Indeks otvorenosti i udio kontingenta 0-14 u stanovništvu JLS

Izvor: autor.

Odnos između gustine naseljenosti (horizontalna osa) i vrijednosti indeksa otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti (vertikalna osa) je predstavljen na grafikonu koji slijedi. Koeffcijent korelacije i u ovom slučaju ima pozitivnu vrijednost ($r = 0,40$). Postotak protumačenosti varijabli je nešto niži nego u prethodnom slučaju ($R^2 = 0,16$). Prezentirani podaci ukazuju na to da se gustina naseljenosti u JLS nalazi u pozitivnoj korelaciji sa stanjem otvorenosti tih JLS za saradnju sa zainteresovanom javnosti.

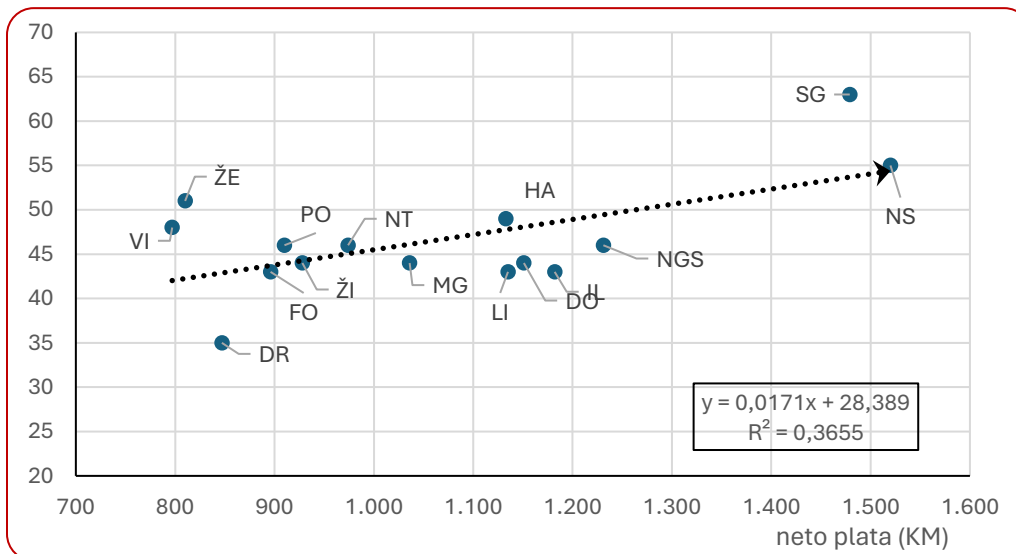
Grafikon 4 - Indeks otvorenosti i gustina naseljenosti u JLS

Izvor: autor.

Odnos između životnog standarda stanovništva u JLS (horizontalna osa) i vrijednosti indeksa otvorenosti (vertikalna osa) u tim JLS je ispitan analizom koeficijenta korelacije između prosječnih neto plaća u JLS i vrijednosti indeksa otvorenosti. U ovom slučaju koeficijent korelacije ima pozitivnu vrijednost ($r = 0,60$), koja je dovoljna da bi se mogla potvrditi linearna povezanost između tih varijabli. Postotak protumačenosti varijabli je, konsekvntno, nešto viši ($R^2 = 0,37$). Prezentirani podaci ukazuju na to da životni standard stanovnika u JLS može direktno utjecati na stanje otvorenosti u JLS za saradnju sa javnosti.

Grafikon 5 - Indeks otvorenosti i prosječne neto plaće u JLS

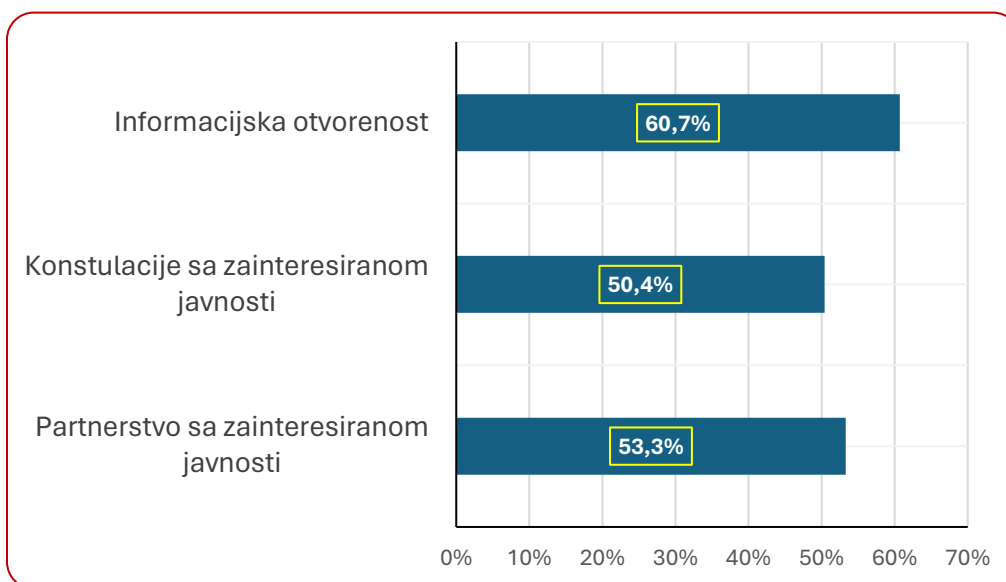
Izvor: autor.

Iz socio-demografske analize može se zapaziti da faktori poput broja stanovnika, udjela kontingenta 0-14 u ukupnom stanovništvu, zatim gustina naseljenosti i visina prosječne neto plaće mogu igrati ulogu u vrijednosti pokazatelja otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresovanom javnosti. Naprednija analiza podataka uz rezultate višestruke regresijske analize je predstavljena u Dodatku 3.

Analiza pojedinih segmenata otvorenosti

Budući da je otvorenost JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti istražena kroz tri segmenta u nastavku se iznose rezultati analize po pojedinim segmentima. Najveću vrijednost prosječne ocjene posjeduje segment informacijske otvorenosti (60,7%), potom partnerstva sa zainteresiranom javnosti (53,3%) te konsultacija sa zainteresiranom javnosti (50,4%).

Grafikon 6 – Prosječne ocjene pojedinih segmenata otvorenosti JLS

Izvor: autor.

Prosječan rezultat po pojedinom pitanju iz upitnika predstavljen je u Dodatku 4 iz kojega se može uočiti u kojoj mjeri su specifična pitanja u prosjeku tačno odgovorena. Medijana niza u Dodatku 4 je 60%. Prema tome, polovina od ukupnog broja pitanja (61) je odgovorena na zadovoljavajući način iskazano prema skali ocjenjivanja u Tabeli 1.

Informacijska otvorenost

Segment informacijske otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti koji podrazumijeva objavljivanje različitih sadržaja iz nadležnosti JLS na službenoj Internet stranici pokazuje transparentnost unutar JLS. Time građani dobivaju potpuniji uvid u načine donošenja odluka, raspodjele resursa i formulisanja politika na lokalnom nivou. Ovaj segment otvorenosti doprinosi izgradnji povjerenja između JLS i njenih građana budući da građani mogu verificirati da li, i u kojoj mjeri, zvaničnici u JLS djeluju i provode aktivnosti u njihovom interesu.

Pored toga, informacijska otvorenost u pogledu aktivnosti zvaničnika u JLS, pri planiranju i izvršavanju budžeta i odluke o raspodjeli resursa predstavlja osnov za viši nivo odgovornosti lokalnih zvaničnika spram odluka koje se donose i provode. Građani na taj način mogu preispitati i valorizirati aktivnosti JLS te formirati vlastiti stav o tome ili iskazati određenu reakciju.

Dijeljenje informacija od lokalnog značaja sa građanima preduslov je za donošenje odluka uz bolju obaviještenost domaćinstava i mjesnih zajednica. Sa dovoljnom količinom pouzdanih i pravovremenih informacija građani u JLS bivaju osnaženi za odlučivanje koje je u skladu sa interesima njihovih domaćinstava i lokalnih zajednica. Segment informacijske otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti u upitniku je obuhvaćen sa 35 pitanja. Prosječna ocjena ostvarenih bodova u segmentu informacijske otvorenosti iznosi 60,7%. Detaljno razmatranje slijedi u nastavku.

Sve JLS posjeduju službenu Internet stranicu koja je u funkciji u vrijeme prikupljanja podataka¹ na kojoj se nalaze informacije o osnovnim nadležnostima JLS.² To znači da su sve JLS tehnički i tehnološki opremljene za ostvarivanje visokog stepena informacijske otvorenosti prema građanima budući da je Internet stranica jedan od osnovnih preduslova za informacijsku otvorenost. Službene Internet stranice su i troškovno efikasne, jer se putem njih postiže veći stepen otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti (veći obuhvat zainteresovane javnosti) uz niže troškove u odnosu na tradicionalne metode obavještavanja i dijeljenja informacija. Ovaj instrument prvenstveno služi za objavljivanje informacija iz nadležnosti JLS i određenih servisnih informacija korisnih za građane i druge zainteresirane strane.³

Kada je riječ o količini informacija objavljenih na službenoj Internet stranici⁴ većina ispitanih JLS (80%), objavljuje sadržaje iz nadležnosti JLS više od pet

¹ Pitanje br. 1: Da li JLS posjeduje službenu Internet stranicu?

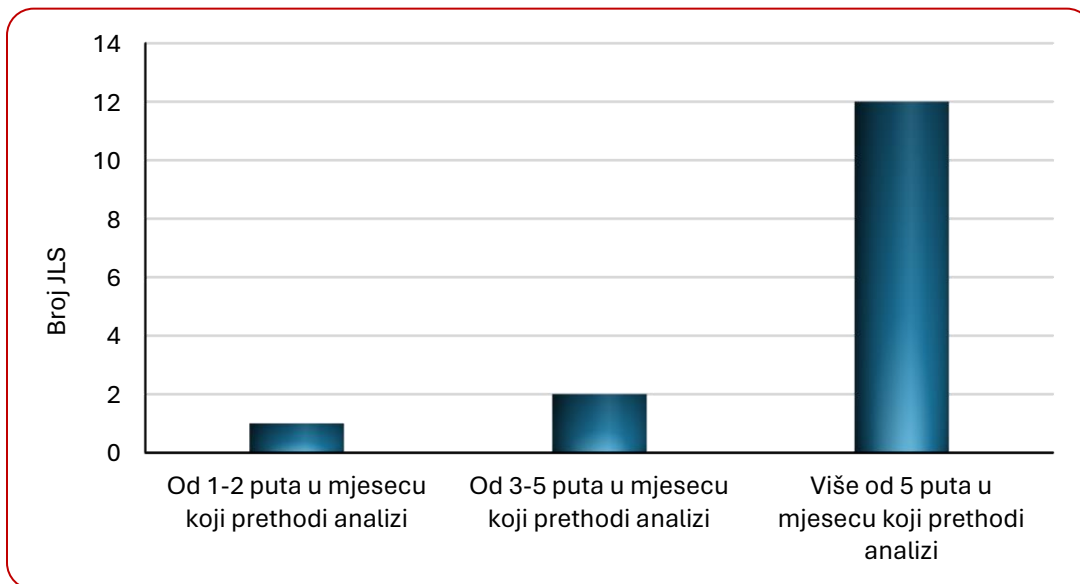
² Pitanje br. 3: Da li su na službenoj Internet stranici dostupni podaci o nadležnostima JLS?

³ Kao što su, primjerice, investitori i turisti.

⁴ Pitanje br. 2: Na službenoj Internet stranici se objavljuju sadržaji iz nadležnosti JLS: a) 1-2 puta; b) 3-5 puta; c) više od 5 puta u mjesecu koji prethodi istraživanju.

puta u toku mjeseca. Manji broj JLS, 13,3%, ima nešto nižu dinamiku objavljivanja informacija, tri do pet puta mjesečno, dok 6,7% JLS postavlja informacije na službenu Internet stranicu samo jednom do dva puta mjesečno, kao što je predstavljeno na sljedećem grafikonu.

Grafikon 7 - Objava sadržaja iz nadležnosti JLS na službenoj Internet stranici

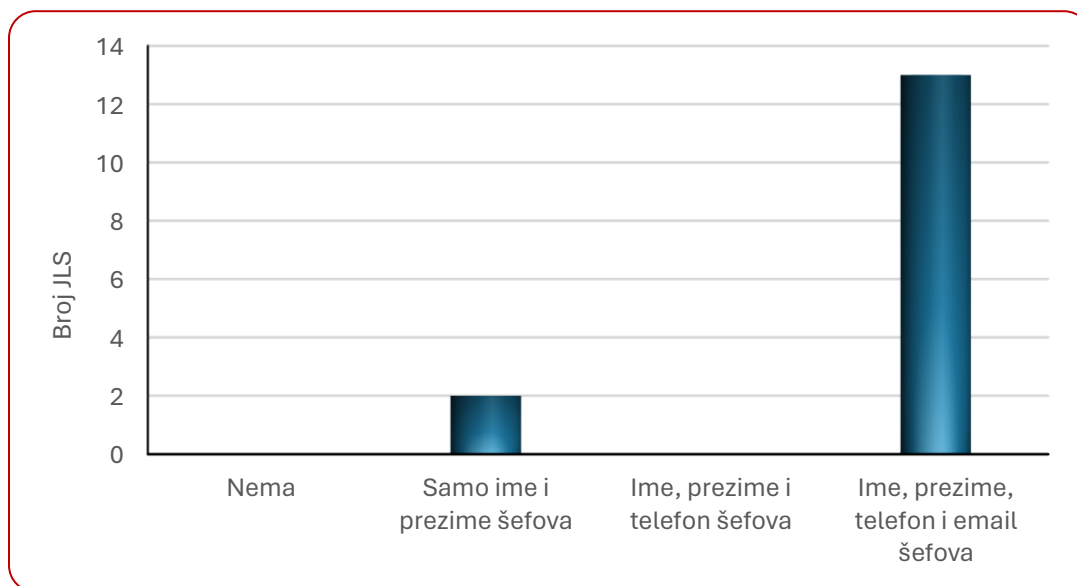
Izvor: autor.

Na svim službenim Internet stranicama se nalaze opći kontakt podaci za JLS.¹ Osim toga, detaljniji uvid u kontakt podatke pokazuje da većina JLS (86,7%) pruža i kontakt informacije o resornim službama.² Ipak, u ovom aspektu otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti postoji prostor za unapređenje stanja kao što je prikazano na sljedećem grafikonu.

¹ Pitanje br. 4: Na službenoj Internet stranici JLS dostupne su opće kontakt informacije, kao što su: adresa i poštanski broj, e-mail adresa i broj telefona.

² Pitanje br. 5: Na službenoj Internet stranici JLS dostupne su posebne kontakt informacije šefova službi (odsjeka, odjeljenja): ime i prezime, telefon i e-mail adresa.

Grafikon 8 - Kontakt informacije službi u JLS

Izvor: autor.

Kada je riječ o kontakt podacima na nivou mjesnih zajednica (predsjednici, savjet MZ) informacijska otvorenost je manje prisutna. Nešto preko polovine ispitanih JLS (53%) na službenoj Internet stranici dijeli informacije i o kontakt podacima iz MZ.¹

Kada se posmatra otvorenost JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti na nivou izabranih zvaničnika sa aspekta informacija o održanim sastancima, ili informacija o utvrđenim terminima sastanaka i rasporedu aktivnosti, zapaža se postojanje optimalne otvorenosti (100% JLS) u pogledu objavljivanja informacija² o održanim sastancima (grado)načelnika JLS i/ili predsjednika OV/SO/GV/SG sa zainteresiranom javnosti. Sa druge strane, nezadovoljavajuće stanje (0% JLS) je detektirano u pogledu postojanja posebnih utvrđenih stalnih termina za susret izabranih i imenovanih zvaničnika JLS sa zainteresiranom javnosti.³ Stanje je također nezadovoljavajuće (0% JLS) kada je

¹ Pitanje br. 6: Na službenoj Internet stranici JLS dostupne su kontakt informacija o mjesnim zajednicama (predsjednici, savjeti).

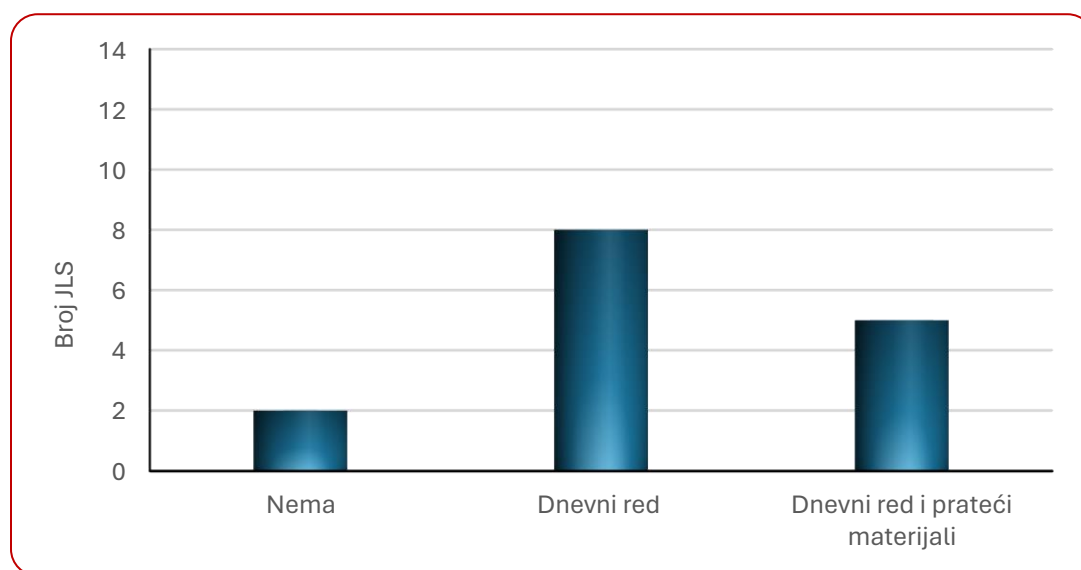
² Pitanje br. 7: Na službenoj Internet stranici JLS dostupne su kontakt informacija o sastancima (grado)načelnika JLS i/ili predsjednika OV/SO/GV/SG sa zainteresiranom javnosti (NVO, privrednici, posebne kategorije (mladi, ratni veterani, sportisti,...)).

³ Pitanje br. 8: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su podaci o utvrđenim terminima za susret (grado)načelnika i/ili predsjednika OV/SO/GV/SG sa zainteresiranom javnosti (NVO, privrednici, posebne kategorije (mladi, ratni veterani, sportisti,...)).

riječ o obavještanju javnosti o dnevnim/sedmičnim rasporedima aktivnosti (grado)načelnika JLS / predsjednika OV/SO/GV/SG.¹

Informisanost zainteresovane javnosti o radu predstavničkih organa JLS je predstavljena na narednom grafikonu. Stanje u JLS u vezi sa objavljivanjem dnevnih redova je optimalno. Većina JLS na službenim internet stranicama objavljuje dnevne redove sjednica (86,6%). Ipak, samo 1/3 JLS uz dnevne redove najavljenih sjednica zainteresovanoj javnosti čini dostupnim i prateće materijale za sjednice (prijedloge akata i odluka, izvještaje, informacije, zaključke, itd.).² U nekim JLS (13,3%) je zabilježeno nezadovoljavajuće stanje budući da ne objavljuju ni dnevne redove sjednica niti prateće materijale za sjednice.³

Grafikon 9 – Dostupnost materijala za sjednice OV/SO/GV/SG

Izvor: autor.

Medijski aspekti u segmentu informacijske otvorenosti JLS ispitani su kroz saradnju JLS sa lokalnim sredstvima javnog informisanja i društvenim mrežama koje su fokusirane na lokalnu zajednicu.⁴ U 7 od 15 JLS sjednice predstavničkih organa građana se prenose putem lokalnih medija. U svim JLS se u sklopu

¹ Pitanje br. 9: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su podaci o dnevnom / sedmičnom rasporedu aktivnosti (grado)načelnika i/ili predsjednika OV/SO/GV/SG.

² Zabilježeno je stanje u jednoj JLS koja materijale za sjednice postavlja na službenu Internet stranicu sa ograničenjem javnog pristupa putem posebnih šifri koje se dodjeljuju vijećnicima. Obrazloženje JLS za takvu praksu je da materijali za sjednice sadrže dosta ličnih podataka čije objavljivanje ne bi bilo u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka.

³ Pitanje br. 10: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su materijali za sjednice OV/SO/GV/SG: a) nema; b) dnevni red; c) dnevni red i prateći materijali.

⁴ Pitanje br. 11: Na službenoj Internet stranici JLS dostupne su informacije o tome da li se sjednice OV/SO/GV/SG prenose putem sredstava javnog informisanja (radio ili TV) ili društvenih mreža.

aktuelnosti ili dnevnih vijesti emituju i vijesti o održanim sjednicama i donesenim odlukama predstavničkih organa.¹

Kada se razmatra pojedinačna aktivnost izabranih predstavnika građana (vijećnici / odbornici) primjetno je da građani nemaju dovoljan uvid u načine glasanja po pojedinim tačkama dnevnog reda na sjednicama. U 15,3% JLS se objavljuju informacije o načinu glasanja vijećnika / odbornika² što se ocjenjuje nezadovoljavajućim.

Obzirom na izborni ciklus od četiri godine u BiH, građanima je neophodna i stalna informacija o vijećnicima / odbornicima u JLS. Dostupnost te informacije je ispitana posebnim pitanjem.³ U svim JLS se na službenim Internet stranicama nalaze imena i prezimena izabranih vijećnika / odbornika i njihova politička pripadnost, što se može ocijeniti zadovoljavajućim. Nedostaju informacije o njihovim biografijama ili životopisu.

U pogledu najava održavanja sjednica predstavničkih organa u JLS⁴ stanje je optimalno. Velika većina JLS (86,7%) na službenim Internet stranicama informiše građane o predstojećim sjednicama. Stanje je znatno drugačije kada su posrijedi zapisnici sa održanih sjednica predstavničkih organa.⁵ U tom smislu u svim JLS nije ustaljena praksa obavještavanja javnosti o radu predstavničkih organa putem objavljivanja integralnih zapisnika sa održanih sjednica, (46,7% JLS to čini).

Aspekt informacijske otvorenosti u pogledu strateškog planiranja u JLS istražen je putem provjere dostupnosti informacija o strateškim dokumentima⁶ i izvještajima i njihovoj implementaciji. Stanje u pogledu dostupnosti strateških razvojnih dokumenata je optimalno. Sve JLS na svojim službenim Internet stranicama objavljuju strateške razvojne dokumente, premda je kod manjeg broja JLS uočen nedostatak akcionih planova.

¹ Pitanje br. 12: Na službenoj Internet stranici JLS dostupne su informacije o održanim sjednicama OV/SO/GV/SG i donesenim odlukama.

² Pitanje br. 13: Na službenoj Internet stranici JLS dostupne su informacije o rezultatima glasanja vijećnika / odbornika u vezi sa donesenim odlukama.

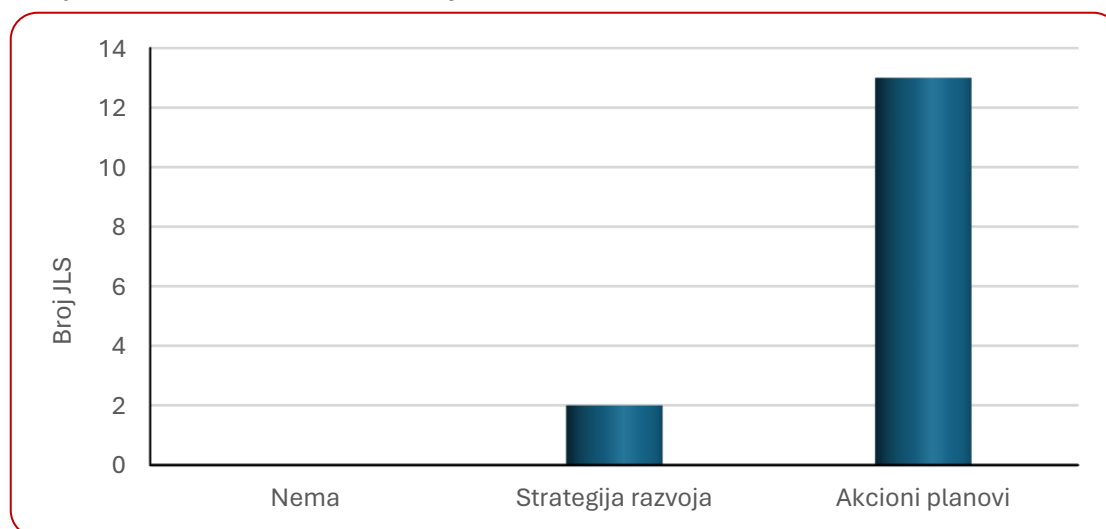
³ Pitanje br. 14: Na službenoj Internet stranici JLS dostupne su spiskovi vijećnika / odbornika: ime i prezime, politička pripadnost (stranka/partija/nezavisni/samostalni), te biografija.

⁴ Pitanje br. 20: Na službenoj Internet stranici JLS postoje informacije o najavama održavanja sjednica OV/SO/GV/SG.

⁵ Pitanje br. 21: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su zapisnici sa održanih sjednica OV/SO/GV/SG.

⁶ Pitanje br. 15: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su strateški i razvojni dokumenti OV/SO/GV/SG, te drugi prateći razvojni dokumenti (akcioni planovi).

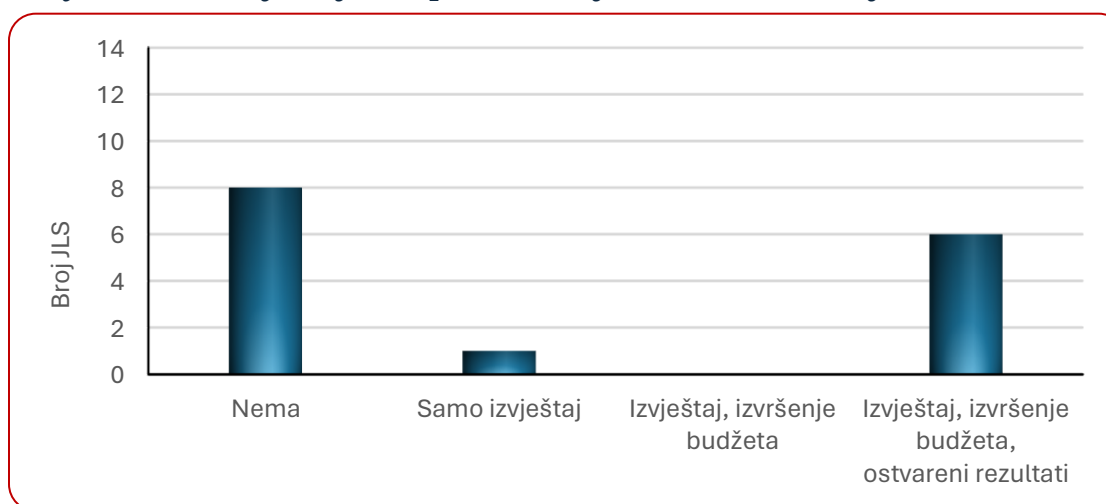
Grafikon 10 - Strateški razvojni dokumenti JLS i akcioni planovi

Izvor: autor.

Iako postoje informacije o strateškim razvojnim dokumentima u JLS stanje se ocjenjuje neoptimalnim. Evidentan je nedostatak podataka o njihovoj realizaciji.¹ Kod više od polovine JLS (53%) izostaju izvještaji o sprovedbi strateških dokumenata dok je u jednoj JLS evidentiran samo izvještaj, kao nepotpuna informacija. U 40% JLS postoje izvještaji o implementaciji strateških razvojnih dokumenata koji sadrže podatke o utrošenim finansijskim sredstvima i postignutim rezultatima što se ocjenjuje neoptimalnim.

Grafikon 11 - Izvještaji o implementaciji strateških razvojnih dokum. u JLS

Izvor: autor.

¹ Pitanje br. 16: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su izvještaji o implementaciji strateških razvojnih dokumenata (sa izvršenim budžetskim sredstvima i postignutim rezultatima).

U dijelu informacijske otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti kod aktivnosti sa organizacijama civilnog društva (OCD) istraženo je nekoliko aspekata. Budući da se OCD sufinansiraju iz javnih sredstava, putem budžeta, u JLS je optimalna informacijska otvorenost kada je riječ o objavljivanju javnih poziva / konkursa za dodjelu budžetskih sredstava prema OCD (93,3%).¹

Rezultati javnog poziva / konkursa za dodjelu budžetskih sredstava prema OCD se ne objavljuju uvijek na službenim Internet stranicama u JLS.² Gotovo ¼ JLS nema tu praksu, što znači da koriste druge mehanizme (npr. oglasna ploča). Stanje je nezadovoljavajuće u pogledu dijeljenja informacija sa javnošću o ostvarenim rezultatima OCD iz projektnih aktivnosti koje su podržane finansijskim sredstvima iz budžeta.³ Samo 13,3% JLS putem integralnih izvještaja saopštava pojediniosti o rezultatima realizacije programa podrške OCD.⁴

Informacije o planiranju i izvršavanju budžeta u JLS smatraju se dijelom segmenta informacijske otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti. S tim u vezi ispitano je koliko JLS koriste službene Internet stranice kao medij za informisanje javnosti o planiranim budžetima i izvještajima o izvršenju budžeta koje usvajaju predstavnički organi.⁵ Stanje u tom pogledu je optimalno, 93,3% JLS dijeli informacije o planiranim i izvršenim budžetskim sredstvima. Ipak, 6,7% JLS objavljuju samo plan budžeta, ne i izvještaj o njegovom izvršenju.

¹ Pitanje br. 18: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su konkursi / javni pozivi za dodjelu budžetskih sredstava OCD.

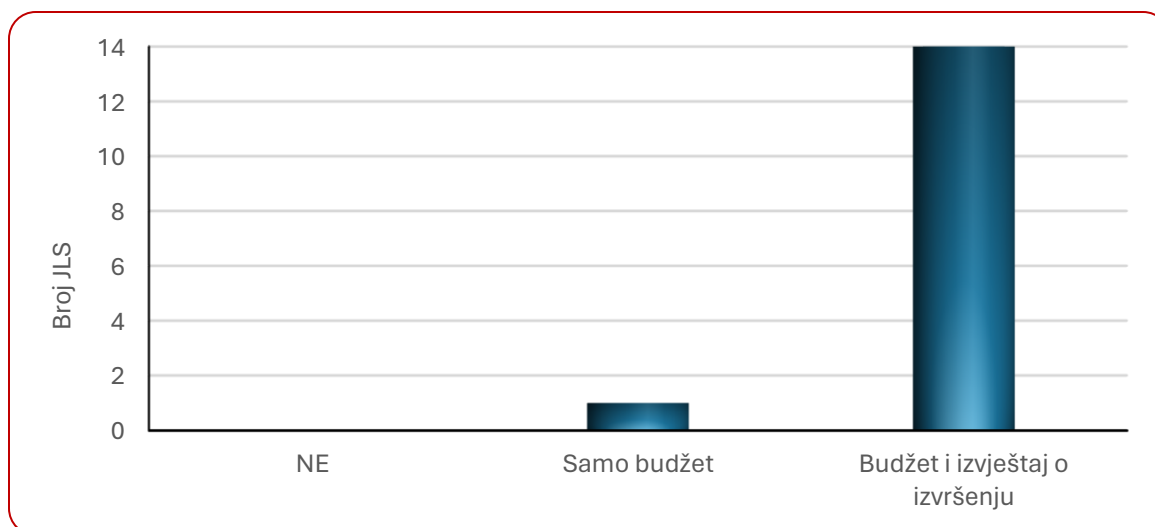
² Pitanje br. 19: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su rezultati konkursa/javnog poziva za dodjelu budžetskih sredstava OCD.

³ Pitanje br. 17: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su izvještaji o realizaciji projekata OCD koje je podržala JLS budžetskim sredstvima

⁴ Uočena je praksa da se javnost obavještava o realizaciji pojedinih projektnih aktivnosti OCD, što ne može biti zamjena za potpuno izvještavanje koje sadrži ukupne iznose odobrenih finansijskih sredstava, nazive korisnika i postignute efekte putem javnih poziva / konkursa za dodjelu budžetskih sredstava.

⁵ Pitanje br. 25: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su usvojeni budžet i izvještaj o izvršenju budžeta za prethodnu fiskalnu godinu.

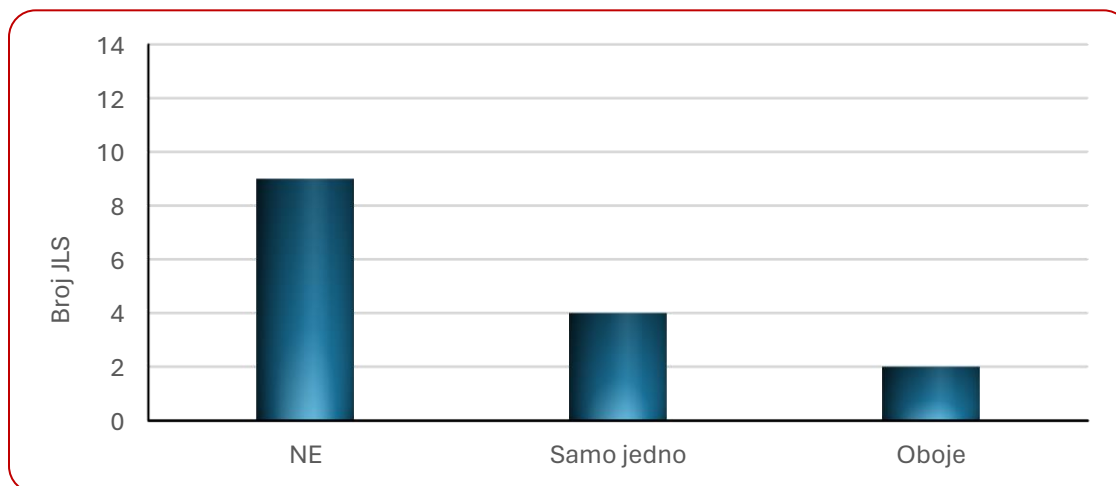
Grafikon 12 - Usvojeni budžet i izvještaj o izvršenju budžeta

Izvor: autor.

Pored osnovnih budžetskih dokumenata, koji obiluju tabelama i stručnim finansijskim terminima, za njihovo razumijevanje neophodna su i popratna obrazloženja. Zakoni koji regulišu budžetsko planiranje navode da su obrazloženja dio budžetske dokumentacije koja se dostavlja uz budžetske zahtjeve od strane budžetskih korisnika. Praksa objavljivanja obrazloženja o planiranom i izvršenom budžetu prisutna je kod vrlo malog broja JLS (6,7%).¹ Oko ¼ JLS sa javnošću dijeli obrazloženje jednog od ta dva dokumenta (ili budžeta ili izvještaja o izvršenju), dok većina JLS (60%) zapravo ne objavljuje obrazloženja ni budžeta niti izvršenih budžetskih planova.

Grafikon 13 - Obrazloženje budžeta i izvještaja o izvršenju budžeta

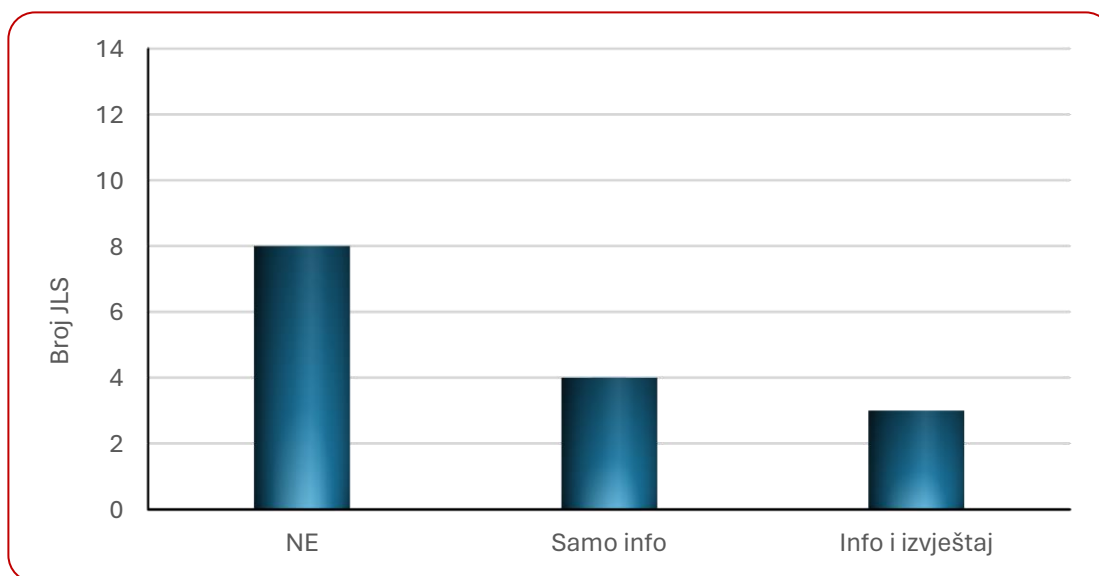

¹ Pitanje br. 26: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su obrazloženje budžeta i obrazloženje uz izvještaj o izvršenju budžeta.

Imajući u vidu da finansijska pismenost građana koja podrazumijeva aktivno razumijevanje finansijskih izvještaja nije na zavidnom nivou u JLS se uvodi praksa izrade budžeta za građane (vodiča kroz budžet).¹ Ipak, u 2/3 JLS u ispitanom uzorku takva praksa još uvijek ne postoji.

Provođenjem revizije finansijskih izvještaja JLS ocjenjuje se usklađenost finansijskih aktivnosti i finansijskih transakcija sa relevantnim zakonima i drugim propisima.² Izvještaj o provedenoj finansijskoj reviziji od strane javne revizorske organizacije dostavlja se JLS. Na službenim Internet stranicama više od polovine JLS (53,3%) se ne nalaze informacije niti izvještaji o posljednjoj obavljenoj reviziji finansijskih izvještaja JLS. Tek oko ¼ JLS sa javnošću dijeli informaciju o obavljenoj reviziji dok samo 20% njih na službenim Internet stranicama zajedno sa informacijom o obavljenoj reviziji nude i kompletan revizorski izvještaj. Stanje u ovom aspektu otvorenosti JLS nije zadovoljavajuće. Detalji su predstavljeni na narednom grafikonu.

Grafikon 14 - Podaci o posljednjoj obavljenoj reviziji u JLS

Izvor: autor.

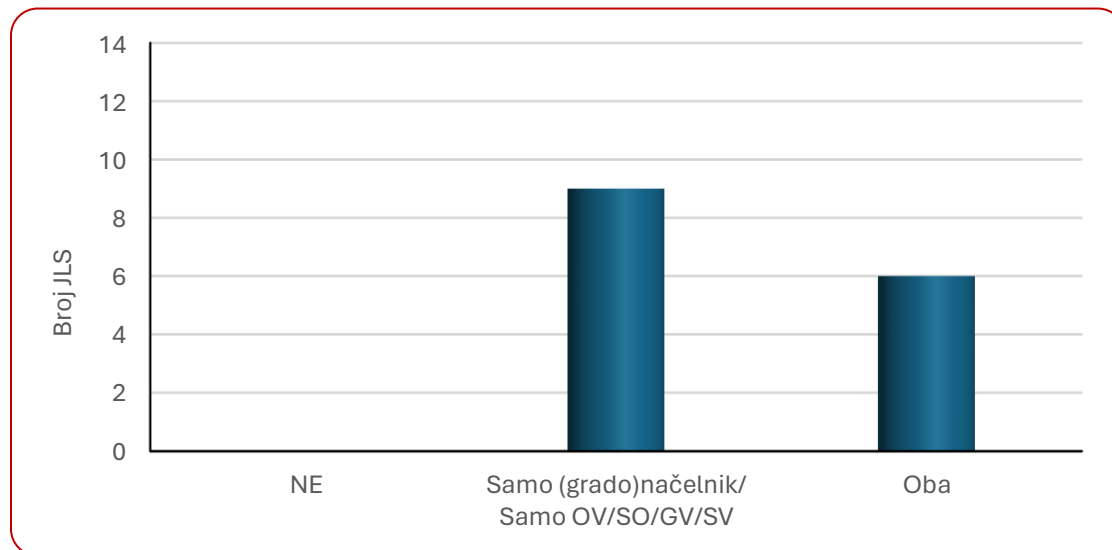
U skladu sa propisima koji uređuju oblast razvojnog planiranja i izradu sprovedbenih dokumenata u FBiH i RS, planove rada pripremaju (grado)načelnici i OV/SO/GV/SG. S tim u vezi, istražen je stepen informacijske otvorenosti JLS u pogledu objavljivanja planskih dokumenata na službenoj

¹ Pitanje br. 22: Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su budžet za građane za tu JLS (vodič za građane kroz budžet).

² Pitanje br. 27: Na službenoj Internet stranici JLS postoje informacije o posljednjoj obavljenoj reviziji i izvještaj o reviziji u JLS.

Internet stranici.¹ Većina JLS (60%) objavljuje jedan od tih planskih dokumenata. Međutim, manji broj JLS (40%) na službenoj Internet stranici objavljuje oba planska dokumenta, i s tim vezi stanje se ocjenjuje neoptimalnim.

Grafikon 15 - Plan rada (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG

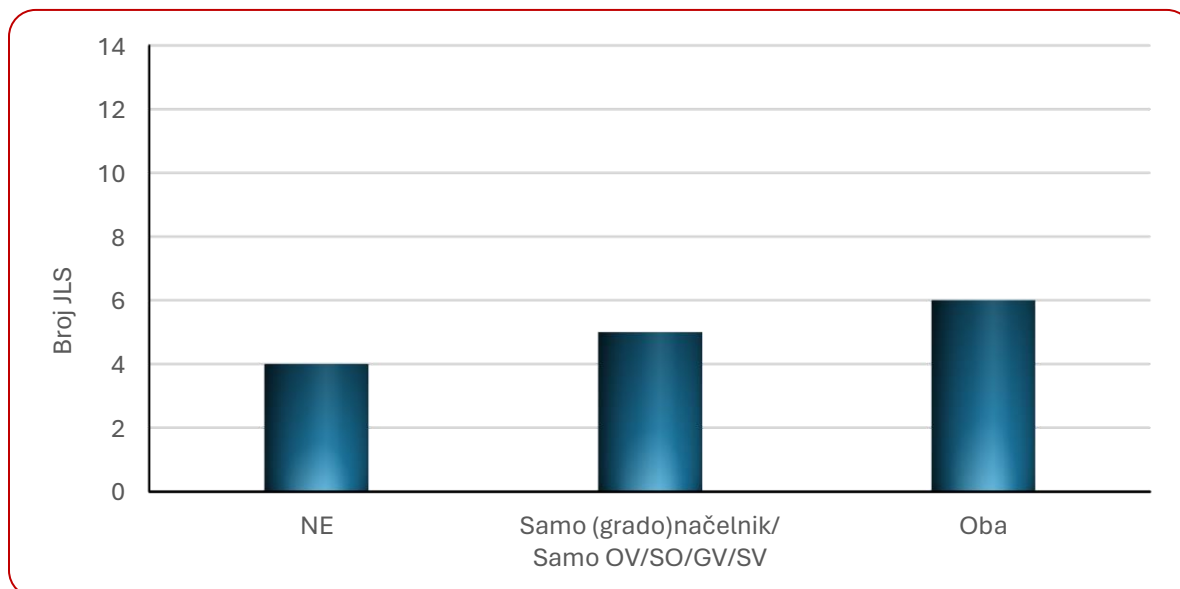
Izvor: autor.

Razmatrajući objavljivanje izvještaja o radu (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG na službenim Internet stranicama JLS² može se zapaziti da $\frac{1}{4}$ JLS nema praksu dijeljenja informacija sa javnošću u ovom aspektu informacijske otvorenosti. Dodatnih $\frac{1}{3}$ JLS objavljuje samo jedan od tih dokumenata dok tek 40% JLS na službenoj Internet stranici objavljuje oba dokumenta (izvještaj o radu načelnika i OV/SO/GV/SG). Stanje u ovom aspektu informacijske otvorenosti se ocjenjuje neoptimalnim. Više detalja je predstavljeno na narednom grafikonu.

¹ Pitanje br. 28: Na službenoj Internet stranici JLS postoje planovi rada (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG za tekuću ili prethodnu godinu.

² Pitanje br. 29: Na službenoj Internet stranici JLS postoje izvještaji o radu (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG za prethodnu godinu.

Grafikon 16 - Izvještaj o radu (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG

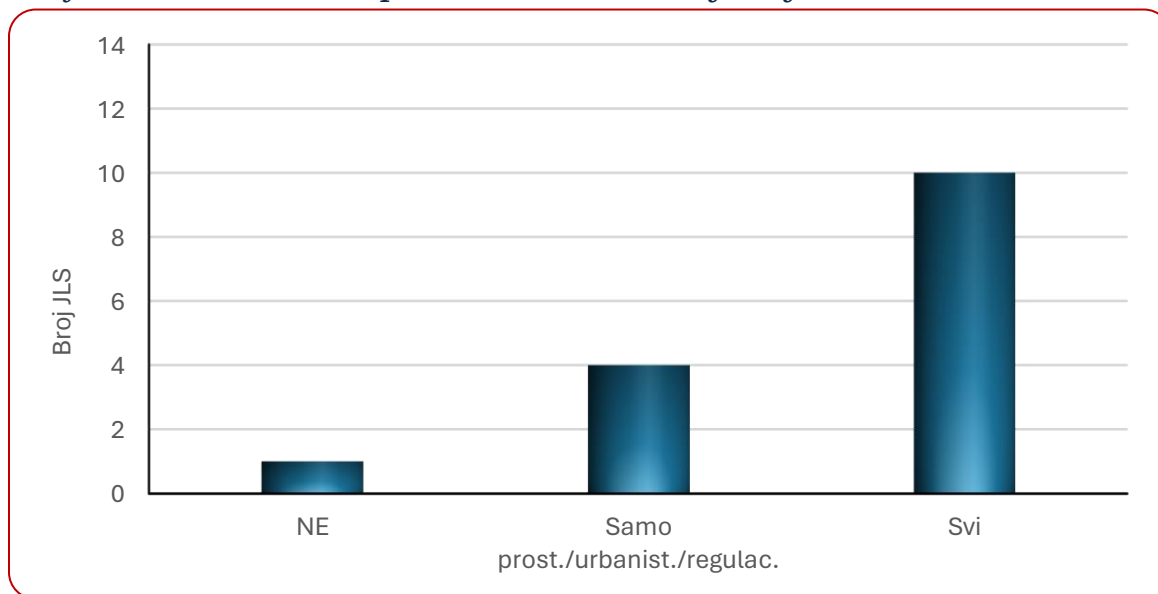

Izvor: autor.

Nalazi ispitivanja dostupnosti prostorno-planske dokumentacije na službenim Internet stranicama JLS¹ prezentovani su na sljedećem grafikonu. Općenito, stanje u ovom aspektu informacijske otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti se može ocijeniti zadovoljavajućim budući da je 2/3 JLS učinilo dostupnom prostorno-plansku dokumentaciju zainteresovanoj javnosti putem službenih Internet stranica. Ipak, 1/4 JLS to nije učinilo u potpunosti dok u 6% JLS na službenim Internet stranicama nedostaju informacija o prostorno-planskoj dokumentaciji.

¹ Pitanje br. 30: Na službenoj Internet stranici JLS postoji prostorno-planska dokumentacija (prostorni / urbanistički / regulacioni) plan koji se odnosi na JLS.

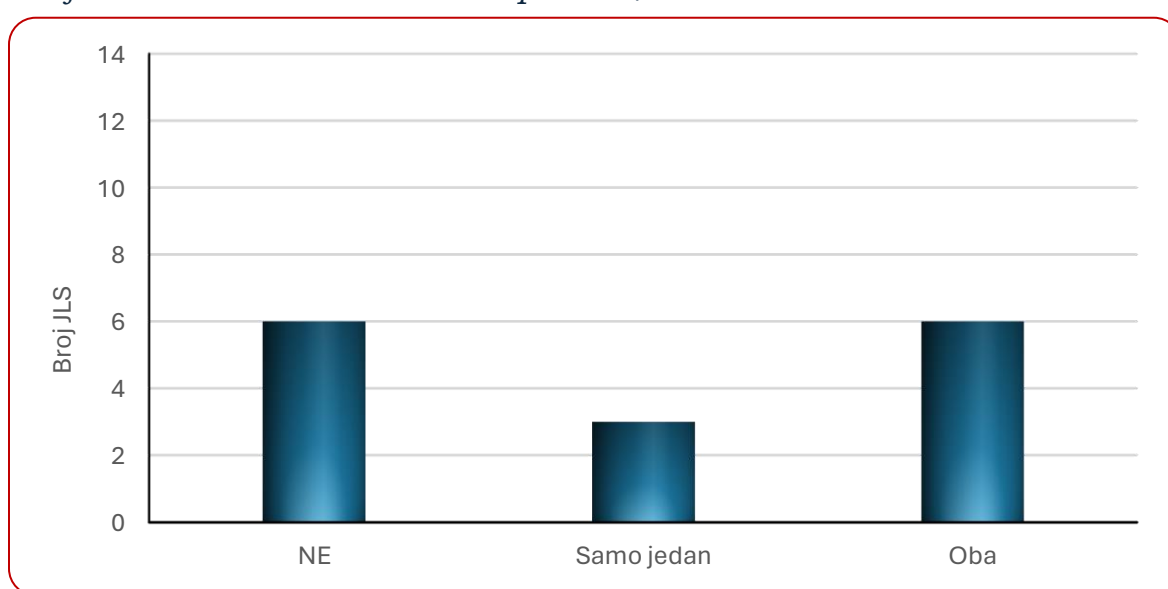
Grafikon 17 – Prostorno-planska dokumentacija koja se odnosi na JLS

Izvor: autor.

Etički kodeks koji je u primjeni za zaposlene i izabrane dužnosnike uređuje pitanja obavljanja poslova u vezi sa JLS uz poštivanje principa integriteta.¹ S tim u vezi, u 40% JLS se na službenoj Internet stranici ne nalaze kodeksi za zaposlene / izabrane dužnosnike. 40% JLS to pitanje je uspješno riješilo, dok je 20% JLS na službenoj Internet stranici imalo samo jedan od ta dva dokumenta. Više detalja je predstavljeno na sljedećem grafikonu.

Grafikon 18 - Etički kodeks za zaposlene/izabrane dužnosnike u JLS

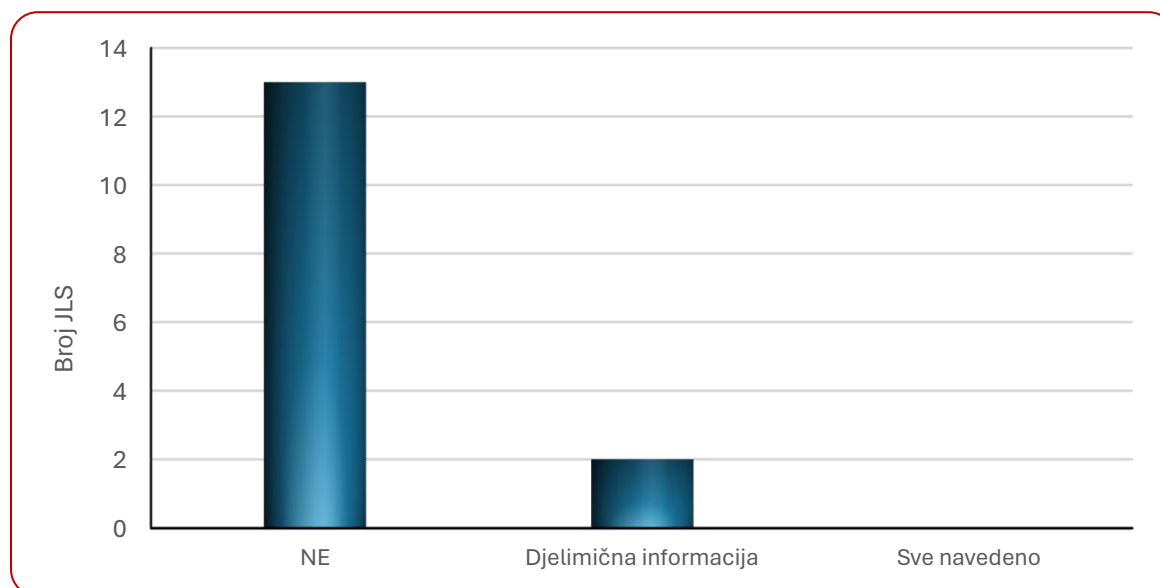
Izvor: autor.

¹ Pitanje br. 31: Na službenoj Internet stranici JLS postoji etički kodeks za zaposlene/izabrane dužnosnike u JLS.

Pregledom službenih Internet stranica utvrđeno je da u 2/3 JLS postoji informacija o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.¹ Stanje u ovom aspektu informacijske otvorenosti može se smatrati zadovoljavajućim, premda postoji prostor za dodatno poboljšanje.

Kada se razmatra aspekt informacijske otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti koji se tiče imovine u JLS uglavnom ne postoji dovoljno informacija.² U samo 20% JLS se na službenoj Internet stranici nalaze javni registri koji sadrže podatke u vezi sa imovinom, načinom njenog korištenja, odnosno davanja pod zakup. Stanje se u tom aspektu može ocijeniti nezadovoljavajućim. Imajući u vidu takvo stanje, ne začuđuje što niti u jednoj JLS ne postoji potpuno uređena evidencija o imovini koja je data u zakup, sa podacima o zakupcima i visini i vremenskom trajanju zakupa.³ Detalji su predstavljeni na narednom grafikonu.

Grafikon 19 - Evidencija o davanju imovine JLS u zakup

Izvor: autor.

Konačno, posljednji aspekt informacijske otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti se odnosi na informacije kojima se građani obavještavaju o tome na koji način mogu prijaviti eventualne nepravilnosti uočene u radu JLS, kršenje propisa ili aktivnosti koje navode na sumnju o

¹ Pitanje br. 32: Na službenoj Internet stranici JLS postoji unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta (pravilnik ili šema) u JLS.

² Pitanje br. 34: Na službenoj Internet stranici JLS postoji javni registar sa podacima o imovini JLS i načinu njenog korištenja/davanja pod zakup.

³ Pitanje br. 33: Na službenoj Internet stranici JLS postoji evidencija o davanju imovine JLS u zakup, sa podacima o zakupcima, visini zakupa i trajanju.

korupciji.¹ S tim u vezi, u 2/3 JLS se na službenim Internet stranicama mogu pronaći adekvatne upute. Stanje se, na temelju skale ocjenjivanja, može smatrati zadovoljavajućim uz primjedbu da postoji prostor za značajno poboljšanje ovog aspekta.

Konsultacije sa zainteresiranom javnosti

Ovaj segment otvorenosti stvara temelje za unapređenje efektivnosti i efikasnosti u aktivnostima JLS budući da se u konsultacijama sa zainteresiranom javnosti stiče kvalitetnija spoznaja područja javnog djelovanja u kojima se može ostvariti poboljšanje, ubrzati procesi i alocirati resursi na efektivniji način. Segment konsultacija JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti je u upitniku podijeljen na 16 pitanja raspoređenih na teme javnih rasprava, sjednica vijeća / skupština JLS, anketiranja građana, načina izmjene cijena javnih usluga te dostupnosti različitih formulara i obrazaca za ostvarivanje prava građana. Prosječna ocjena ostvarenih bodova u segmentu konsultacija JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti iznosi 50,4%.

Kada je riječ o javnim raspravama koje se provode u JLS ocijenjeni su različiti aspekti otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti u vezi sa javnim raspravama. Sve JLS su koristile institut javne rasprave u posljednje dvije godine kao instrument neposrednog učešća građana u donošenju odluka u sferi javnih poslova.² Na taj način su JLP pružile optimalnu informiranost javnosti o mogućnostima uključivanja u proces donošenja odluka od javnog interesa. Za informisanje građana o datumu i temi javne rasprave JLS koriste službenu Internet stranicu.³ Time se postiže znatno veći obuhvat pri konsultacijama JLS sa zainteresiranom javnosti. Stanje u ovom aspektu otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti se može ocijeniti optimalnim.

Nakon održanih javnih rasprava JLS uglavnom (80%) obavještavaju zainteresiranu javnost o tome u vidu informacija i saopštenja.⁴ Na službenim Internet stranicama se nalaze informacije o datumu i mjestu održavanja kao i temama javnih rasprava. Međutim, kada se traga za posebnim informacijama kako bi se dobila dodatna saznanja o tome koji su prijedlozi izneseni u toku javne

¹ Pitanje br. 35: Na službenoj Internet stranici JLS postoji informacija o načinu prijavljivanja nepravilnosti u radu, potencijalnom kršenju zakona ili sumnji na korupciju.

² Pitanje br. 37: U posljednje dvije godine (2022, 2023) OV/SO/GV/SG su organizovala javne rasprave.

³ Pitanje br. 38: Najave javnih rasprava su dostupne na službenoj Internet stranici JLS ili na drugi način (Oglasna ploča, mediji).

⁴ Pitanje br. 39: Na službenoj Internet stranici JLS postoje informacije i zapisnici/izvještaji o održanim javnim raspravama.

rasprave, kao i to da li su prihvaćeni ili odbijeni i uz kakva obrazloženja,¹ takvih informacija je vrlo malo. U samo 20% JLS saopštenja sa održanih javnih rasprava sadrže detaljne izvještaje, pa se ovaj aspekt otvorenosti za saradnju smatra nezadovoljavajućim za kvalitetne konsultacije JLS sa zainteresiranom javnosti.

Također, javne rasprave koje se održavaju na inicijativu zainteresovane javnosti nisu čest slučaj u JLS.² Samo 20% JLS je organizovalo javnu raspravu na inicijativu zainteresirane javnosti. Da bi građanske inicijative bile obavezne za razmatranje od strane predstavničkog organa u JLS u pravilu moraju biti podržane od strane određenog broja birača (često je ta mjera 5% birača).

Kada JLS planiraju infrastrukturne građevinske projekte u pravilu prethodno provode (80%) obavezne javne rasprave.³ Na taj način vrše konsultacije sa zainteresiranom javnosti i ovaj aspekt se može ocijeniti optimalnim. U manjem broju slučajeva evidentirane su javne rasprave po pitanju prenamjene objekata i nekretnina u vlasništvu JLS (40%).⁴ U oblasti zaštite životne sredine i okoliša JLS primjenjuju institut javne rasprave (80%) kada provode infrastrukturne projekte.⁵

Kada je riječ o tematskim (posebnim) sjednicama⁶ u JLS se u 40% slučajeva susreću takve prakse.⁷ Slične sjednice se dosta rjeđe događaju kada ih nominira zainteresovana javnost.⁸ U 13% JLS zabilježeni su takvi slučajevi.

Obzirom da su JLS nivo javne vlasti najbliži i najpristupačniji građanima one mogu na relativno jednostavne i troškovno efikasne načine bilježiti reakcije javnosti putem različitih anketa i ispitivanja.⁹ Rezultati ispitivanja zadovoljstva korisnika javnih usluga koje pružaju JLS, također, mogu poslužiti kao vid konsultacija sa zainteresovanom javnosti. Ipak, čini se da ovaj instrument ne

¹ Pitanje br. 40: Izvještaj o održanim javnim raspravama sadrži prijedloge građana i razloge za prihvatanje / odbijanje istih.

² Pitanje br. 41: U posljednje dvije godine (2022, 2023) u JLS su održavane javne rasprave na inicijativu zainteresirane javnosti.

³ Pitanje br. 44: JLS provodi obavezne javne rasprave i konsultacije u vezi planiranja i realizacije građevinskih projekata.

⁴ Pitanje br. 45: JLS provodi obavezne javne rasprave i konsultacije u vezi prenamjene parkova/državnog zemljišta/objekata i nekretnina u vlasništvu JLS.

⁵ Pitanje br. 46: JLS provodi javne rasprave i konsultacije u vezi projekata/inicijativa na temu zaštite životne sredine.

⁶ U nekim JLS ovakve vrste sjednica koje bi imale samo jednu temu nisu uređene Statutom. U takvim slučajevima postoje: redovne, godišnje, svečane i izvanredne sjednice.

⁷ Pitanje br. 42: U posljednje dvije godine OV/SO/GV/SG održalo je tematsku sjednicu na inicijativu vijećnika/odbornika.

⁸ Pitanje br. 43: U posljednje dvije godine OV/SO/GV/SG održalo je tematsku sjednicu na temu/inicijativu koju je nominirala zainteresirana javnost.

⁹ Pitanje br. 47: JLS sprovodi anketu (ispitivanje) zadovoljstva korisnika usluga javne uprave.

primjenjuje u optimalnom obimu u JLS (60%), te u ovom aspektu konsultacija sa zainteresovanom javnosti JLS mogu načiniti značajan napredak.

Aspekt konsultacija sa zainteresovanom javnosti koji nije zadovoljavajući je evidencija komentara pristiglih na nacрте dokumenata za koje se provodi javna rasprava, kao što su: različiti akti i propisi, akcioni planovi, strateški dokumenti i javne politike.¹ Niti u jednoj JLS nisu ustanovljeni mehanizmi uređenih evidencija, dostupnih javnosti, u ovom aspektu konsultacija sa zainteresiranom javnosti. Nezadovoljavajuće stanje je, posljedično, primijećeno i kada je riječ o odgovorima na upućene komentare.² U obrazloženju pojedinih JLS je naznačeno da se odgovori na komentare upućuju pošiljaocu kao direktnoj zainteresovanoj strani u svakom konkretnom slučaju.

Budući da se neka javna dobra pružaju od strane JLS uz naplatu cijene od građana, cjenovnici takvih javnih dobara su periodično podložni izmjenama.³ Pritom, dakako, nije uvijek riječ o povećanju cijena pružanja javnih dobara prema građanima. U većini JLS nedostaje konsultacija sa zainteresovanom javnosti (samo 20% ih ima takvu praksu) prilikom izmjene cjenovnika pružanja javnih dobara.

Komunicirajući sa JLS (putem različitih službi) građani su pozvani na korištenje specifičnih formulara i obrazaca. Korištenje takvih formulara često je i propisano određenim aktom. Dostupnost formulara u papirnoj formi⁴ u šalter salama i centrima za pružanje usluga građanima u JLS je način kojim se može unaprijediti segment konsultacija sa zainteresovanom javnosti. U 2/3 JLS formulari postoje u papirnom obliku u šalter salama i centrima za pružanje usluga građanima što je potvrđeno tokom terenskih posjeta. Više je prisutna praksa (93%) postavljanja obrazaca u e-formi na službenoj Internet stranici JLS.⁵

Partnerstvo sa zainteresiranom javnosti

Segment partnerstva kao dio pokazatelja otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti je u upitniku istražen razmatranjem devet pitanja u vezi sa: korištenjem bez naknade prostorija u vlasništvu JLS za potrebe OCD i

¹ Pitanje br. 48: JLS vodi evidenciju o komentarima na nacрте akcionih planova, javnih politika i drugih strateških dokumenata.

² Pitanje br. 49: JLS odgovaraju na komentare na nacрте akcionih planova, javnih politika i drugih strateških dokumenata.

³ Pitanje br. 50: JLS provodi konsultacije (skupovi, ankete, savjetovanje) prilikom izmjene cijena javnih usluga u nadležnosti JLS.

⁴ Pitanje br. 51: U centru za pružanje usluga / šalter sali JLS, postoje obrasci za podnošenje zahtjeva i ostvarivanje prava građana.

⁵ Pitanje br. 52: Obrasci za podnošenje zahtjeva i ostvarivanje prava postoje u e-formatu na službenoj Internet stranici JLS.

kriterijima koji se primjenjuju za njihovu dodjelu, zatim o arhivama izvještaja realiziranih projekata OCD, te podršci aktivizmu OCD od strane JLS u vidu prisustva događajima, zajedničke organizacije različitih događaja, pripreme projektnih aplikacija i prijava ta afirmaciji saradnje kroz potpisivanje memoranduma o saradnji. Prosječna ocjena ostvarenih bodova u segmentu partnerstva sa zainteresovanom javnosti iznosi 53,3%.

Za pojedine OCD prostorije u vlasništvu JLS se dodjeljuju, kao potvrda partnerstva, bez naknade ili uz simboličnu naknadu.¹ Međutim, obzirom da je u pravilu veći broj registrovanih OCD u JLS od broja raspoloživih poslovnih prostorija u vlasništvu JLS, to se takva pogodnost ne može obezbijediti za sve OCD na teritoriji jedne JLS. Stoga su kriteriji po kojima neke OCD dobiju prostorije za rad, jako bitni. U većini JLS (86,7%) ti kriteriji nisu sasvim jasni niti javno dostupni na službenoj Internet stranici, te je ovaj aspekt partnerstva ocjenjuje nezadovoljavajućim.

Vrlo slična situacija primijećena je i kod kriterija za proglašavanje OCD od posebnog značaja za JLS.² Ponovo, kriteriji nisu lako dostupni na službenoj Internet stranici tako da ni ovaj aspekt partnerstva JLS sa zainteresovanom javnosti nije zadovoljavajući. Vrlo mali broj JLS (6,7%) provodi konkurse za dodjelu prostorija u vlasništvu JLS na korištenje nevladinim organizacijama.³

U JLS uglavnom ne postoji uređena i ažurna arhiva, dostupna putem službene Internet stranice, o projektima koje realiziraju OCD uz finansijsku podršku JLS.⁴ Samo 6,7% JLS je uspostavilo takve arhive. Jedna takva arhivska informacija bi mogla pozitivno doprinijeti partnerstvu između OCD i JLS jer bi se na jedan transparentan način mogao steći uvid u sadržaje prethodnih projekata te koristiti stečena iskustva za dalje unapređenje partnerstva.

Kada JLS u svom vlasništvu imaju prostorije pogodne za korištenje od strane OCD onda ih dodjeljuju i odobravaju kao sjedišta OCD i prostorije za različite aktivnosti.⁵ Preko polovine ispitanih JLS (53,3%) upravo na taj način osnažuje partnerstvo kao oblik podrške i saradnje sa zainteresovanom javnosti organizovanom u nevladina udruženja. Takvo stanje je na donjem pragu zadovoljavajuće ocjene i može biti značajno unaprijeđeno.

¹ Pitanje br. 53: Kriteriji za korištenje bez naknade prostorija u vlasništvu JLS od strane OCD su jasni i javno dostupni.

² Pitanje br. 54: Kriteriji po kojima JLS proglašava određene OCD od opšteg interesa/značaja.

³ Pitanje br. 55: Objavljeni rezultati konkursa/javnog poziva, sa bodovanjem, za dodjelu prostora/ sredstava za nevladine organizacije.

⁴ Pitanje br. 56: Arhiva izvještaja o realiziranim projektima OCD, a koje je finansirala opština.

⁵ Pitanje br. 57: OCD koriste bez naknade prostorije (objekte) u vlasništvu JLS kao svoja sjedišta i prostore gdje organizuju rad.

Sve JLS razvijaju partnerstvo sa zainteresovanom javnošću tako što u saradnji sa OCD organiziraju različite događaje ili aktivnosti.¹ Stanje u tom aspektu izgradnje partnerstva je optimalno (100% JLS). Također, i kada se posmatra učešće na događajima koje organizuju OCD očigledno je da se JLS rado odazivaju i posjećuju takve događaje.² U svim JLS su evidentirani raznovrsni događaji u organizaciji OCD na kojima prisustvuju predstavnici JLS, (grado)načelnik, vijećnici / odbornici, ili pak uposlenici JLS.

Dogovore o budućoj saradnji JLS sa zainteresovanom javnosti potvrđuju kroz potpisivanje posebnih memoranduma o saradnji.³ Premda je to, tehnički posmatrano, vrsta dokumenta koji se može otkazati jednostrano i bez bilo kakvih pravnih posljedica za neku od strana potpisnica, ipak je u svim JLS zabilježeno da postoje potpisani memorandumi o saradnji za OCD kao predstavnicima zainteresirane javnosti.

Potvrda partnerstva između JLS i zainteresirane javnosti se pronalazi i u razvijanju zajedničkih projektnih aplikacija.⁴ Na taj način se obično osiguravaju dodatna finansijska sredstva i drugi resursi neophodni za rad OCD ali i samih JLS. U 86,6% JLS zainteresirana javnost, predstavljena kroz OCD, u partnerstvu sa JLS priprema prijave na projekte i iste realizira. Stanje u tom aspektu partnerstva se ocjenjuje optimalnim.

Posebni aspekti otvorenosti

Omogućavanjem olakšanog pristupa zgradi JLS za osobe sa invaliditetom promovise se njihova uključenost i jednakost, budući da svi građani, bez obzira na njihovu eventualnu ograničenu tjelesnu pokretljivost, trebaju imati jednak pristup javnim uslugama i objektima. Time se pospješuje učešće osoba sa invaliditetom u društvenom životu u JLS i poštuju njihova prava za nesmetanim pristupom javnom prostoru. Nepostojanje funkcionalnog pristupa objektu JLS za osobe sa invaliditetom, nesumnjivo, vodi njihovoj diskriminaciji.

Olakšan pristup zgradi za osobe sa invaliditetom koje se otežano kreću je provjeren kroz terenske posjete, tj. „na licu mjesta.“ Sve JLS imaju funkcionalan pristup zgradi za osobe sa invaliditetom, u nekim slučajevima je riječ o arhitektonskom rješenju u sklopu zgrade gdje je ulaz prilagođen za osobe sa invaliditetom dok je kod drugih JLS izgrađen poseban prilaz zgradi.

¹ Pitanje br. 58: JLS u saradnji i partnerstvu sa OCD organizira događaje i aktivnosti.

² Pitanje br. 59: JLS se pridružuje događajima koje su organizirale nevladine organizacije.

³ Pitanje br. 60: JLS potpisuje memorandume o saradnji sa OCD.

⁴ Pitanje br. 61: JLS aplicira na različite projekte u partnerstvu sa OCD.

Zaključna razmatranja i preporuke

Provedena analiza omogućila je dublje uvide u stanje otvorenosti JLS za podršku i saradnju za zainteresovanom javnosti na temelju čega se iznose sljedeće preporuke. Opća preporuka glasi da je za unapređenje otvorenosti na nivou JLS neophodno donošenje formalnih akata, propisa i procedura te određivanje odgovornosti u JLS. Pritom, interesne asocijacije JLS kao što su savezi općina i gradova mogu dati poseban doprinos u tome kroz organizovanje neophodnih obuka i podršku u donošenju formalnih akata koji će u većoj biti međusobno usklađeni i harmonizovani. Posebne preporuke su iznesene po segmentima otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresovanom javnosti.

Segment: Informacijska otvorenost JLS putem službenih Internet stranica

- ✓ Upotpuniti podatke o mjesnim zajednicama na službenim Internet stranicama JLS
- ✓ Utvrditi stalne termine za sastanke zvaničnika JLS sa zainteresovanom javnosti i učiniti ih javno dostupnim
- ✓ Uvesti praksu izrade dnevnih i sedmičnih rasporeda aktivnosti zvaničnika JLS i učiniti ih javno dostupnim
- ✓ Objavljivati informacije o dnevnim redovima za sjednice OV/GV/SO/SG i upotpuniti ih javno dostupnim materijalima koji će se razmatrati na najavljenim sjednicama
- ✓ Informacije o usvojenim odlukama koje se objavljuju na službenoj Internet stranici dopuniti informacijom o načinu izjašnjavanja vijećnika / odbornika
- ✓ U podacima o sastavu OV/GV/SO/SG (tj. vijećnici / odbornici) uvrstiti i biografije ili životopise
- ✓ Zapisnike sa održanih sjednica OV/GV/SO/SG učiniti javno dostupnim
- ✓ Uz strateške razvojne dokumente objavljevati i akcione planove za njihovu implementaciju
- ✓ Pri objavi izvještaja o implementaciji strateških razvojnih dokumenata uključiti i podatke o utrošenim sredstvima i postignutim rezultatima
- ✓ Objavljivati rezultate javnih poziva / konkursa putem kojih se dodjeljuju finansijska sredstva za OCD iz budžeta JLS
- ✓ Redovno putem izvještaja obavještavati javnost o rezultatima programa podrške za OCD
- ✓ Uz godišnje planove budžeta i izvještaje o izvršenju objavljevati i potrebna obrazloženja
- ✓ Izrađivati budžet za građane (vodiče kroz budžet)
- ✓ Objaviti informaciju o provedenoj reviziji finansijskih izvještaja kao i sam revizorski izvještaj
- ✓ Planove rada (grado)načelnika i OV/GV/SO/SG učiniti dostupnim javnosti

- ✓ Izvještaje o radu (grado)načelnika i OV/GV/SO/SG dijeliti sa javnošću
- ✓ Objaviti kodeks ponašanja (etički kodeks) za zaposlene i izabrane zvaničnike u JLS
- ✓ Izraditi i objaviti registre o imovini JLS kao i kriterijima za dodjelu na korištenje, trenutnim korisnicima i zakupcima, visinama naknade i vremenskom trajanju zakupa
- ✓ Informisati građane na koji način mogu prijaviti nepravilnosti, sumnju na korupciju ili kršenje zakona u JLS

Segment: Konsultacije sa zainteresiranom javnosti

- ✓ Nakon održanih javnih rasprava izraditi i objaviti izvještaje koji sadrže prijedloge iznesene u toku javne rasprave, kao i informaciju o tome da li su prijedlozi prihvaćeni ili odbijeni i uz kakva obrazloženja
- ✓ Omogućiti da inicijative zainteresirane javnosti budu tema javnih rasprava
- ✓ Javne rasprave organizovati prilikom aktivnosti u vezi sa prenamjenom objekata u vlasništvu JLS
- ✓ Inicijative građana i zainteresirane javnosti raspravljati na tematskim (posebnim) sjednicama OV/GV/SO/SG
- ✓ Koristiti u većoj mjeri instrument ankete (ispitivanja) zadovoljstva korisnika javnih usluga za unapređenje kvaliteta pružanja javnih usluga
- ✓ Uspostaviti evidencije o komentarima zainteresirane javnosti na nacрте propisa i drugih dokumenata koje usvajaju JLS
- ✓ Javnim putem predstaviti odgovore JLS na komentare nacрта akcionih planova, javnih politika i drugih strateških dokumenata
- ✓ Organizovati konsultacije prilikom izmjene cjenovnika javnih usluga koje pružaju JLS

Segment: Partnerstvo sa zainteresiranom javnosti

- ✓ Kriterije za korištenje bez naknade prostorija u vlasništvu JLS za OCD učiniti javno dostupnim
- ✓ Provoditi konkurse / javne pozive za dodjelu bez naknade prostorija u vlasništvu JLS za OCD
- ✓ Formirati javnu arhivu / registar o projektima koje realiziraju OCD uz finansijsku podršku iz budžeta JLS. Arhivu učiniti dostupnom putem službene Internet stranice
- ✓ Omogućiti OCD da prostorije i objekte u vlasništvu JLS koriste kao sjedišta i/ili mjesta za organizaciju različitih aktivnosti OCD

Grafikoni/ilustracije

Grafikon 1 – Struktura upitnika, broj pitanja	10
Grafikon 2 - Indeks otvorenosti i stanovništvo u JLS	14
Grafikon 3 – Indeks otvorenosti i udio kontingenta 0-14 u stanovništvu JLS	15
Grafikon 4 - Indeks otvorenosti i gustina naseljenosti u JLS.....	16
Grafikon 5 - Indeks otvorenosti i prosječne neto plaće u JLS.....	16
Grafikon 6 – Prosječne ocjene pojedinih segmenata otvorenosti JLS	17
Grafikon 7 - Objava sadržaja iz nadležnosti JLS na službenoj Internet stranici	19
Grafikon 8 - Kontakt informacije službi u JLS	20
Grafikon 9 – Dostupnost materijala za sjednice OV/SO/GV/SG	21
Grafikon 10 - Strateški razvojni dokumenti JLS i akcioni planovi	23
Grafikon 11 - Izvještaji o implementaciji strateških razvojnih dokum. u JLS.....	23
Grafikon 12 - Usvojeni budžet i izvještaj o izvršenju budžeta	25
Grafikon 13 - Obrazloženje budžeta i izvještaja o izvršenju budžeta.....	25
Grafikon 14 - Podaci o posljednjoj obavljenoj reviziji u JLS	26
Grafikon 15 - Plan rada (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG	27
Grafikon 16 - Izvještaj o radu (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG.....	28
Grafikon 17 – Prostorno-planska dokumentacija koja se odnosi na JLS	29
Grafikon 18 - Etički kodeks za zaposlene/izabrane dužnosnike u JLS	29
Grafikon 19 - Evidencija o davanju imovine JLS u zakup.....	30

Ilustracija 1 - Segmenti otvorenosti JLS prema zainteresovanoj javnosti i nivo otvorenosti	9
Ilustracija 2 - Geografska mapa sa JLS	13

Tabela 1 - Vrijednost pokazatelja i ocjena stanja otvorenosti za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti	11
---	----

Dodatak 1. - Upitnik

Pitanja za ocjenu indeksa otvorenosti JLS		Broj bodova	Kriterij bodovanja	Opis stanja i komentar	Broj osvojenih bodova	Izvor verifikacije	Dokument
Segment informacijske otvorenosti JLS							
1	JLS posjeduje službenu Internet stranicu	0	NE				
		1	DA				
2	na službenoj Internet stranici JLS se objavljuju sadržaji iz nadležnosti JLS	1	Od 1-2 puta u mjesecu koji prethodi analizi				
		2	Od 3-5 puta ...				
		3	Više od 5 puta ...				
<i>Na službenoj Internet stranici JLS dostupni su (postoje):</i>							
3	Informacije o nadležnostima JLS.	0	NE				
		1	DA				
4	opće kontakt informacije za JLS.	0	NE				
		1	DA				
5	posebne kontakt informacije službi, odsjeka, odjeljenja u JLS (ime i prezime, telefon i email adresa)	0	Nema				
		1	Samo ime i prezime šefova Službi				
		2	... i telefon šefova				
		3	... i email šefova				
6	kontakt informacije o mjesnim zajednicama u JLS (predsjednici, savjeti).	0	NE				
		1	DA				
7	informacije o sastancima (grado)načelnika JLS i/ili predsjednika OV/SO/GV/SG sa zainteresiranom javnosti (NVO, privrednici, posebne kategorije (mladi, ratni veterani, sportisti,...)).	0	NE				
		1	DA				
8	utvrđeni termini za susret (grado)načelnika i/ili predsjednika OV/SO/GV/SG sa zainteresiranom javnosti (NVO, privrednici, posebne kategorije (mladi, ratni veterani, sportisti,...)).	0	NE				
		1	DA				
9	dnevna / sedmična informacija o rasporedu aktivnosti (grado)načelnika JLS / predsjednika OV/SO/GV/SG.	0	Nema				
		1	Sedmična				
		2	Dnevna				
10	materijali za sjednice OV/SO/GV/SG.	0	Nema				
		1	Dnevni red				
		2	... i prateći materijali				
11	sjednice OV/SO/GV/SG prenose se putem sredstava javnog informisanja (radio ili TV) ili društvenih mreža.	0	NE				
		1	DA				
12	informacije o održanim sjednicama OV/SO/GV/SG i donesenim odlukama prenose se putem sredstava javnog informisanja (radio ili TV)	0	NE				
		1	DA				
13		0	NE				

	rezultati glasanja vijećnika/odbornika u vezi sa donesenim odlukama.	1	DA				
14	spisak vijećnika/odbornika, ime i prezime, politička pripadnost (stranka/partija/nezavisni/samostalni), biografija	0	Nema				
		1	Ime i prezime				
		2	... i politička pripadnost				
		3	... i biografija				
15	strateški i razvojni dokumenti OV/SO/GV/SG, te drugi razvojni dokumenti (akcioni planovi)	0	Nema				
		1	Strategija razvoja				
		2	... i akcioni planovi				
16	izvještaji o implementaciji strateških razvojnih dokumenata (sa izvršenim budžetskim sredstvima i postignutim rezultatima).	0	Nema				
		1	Samo izvještaj				
		2	... i izvršenje budžeta				
		3	... i ostvareni rezultati				
17	izvještaji o realizaciji projekata OCD koje je podržala JLS budžetskim sredstvima	0	NE				
		1	DA				
18	konkursi / javni pozivi za dodjelu budžetskih sredstava OCD.	0	NE				
		1	DA				
19	rezultati konkursa/javnog poziva za dodjelu budžetskih sredstava OCD.	0	NE				
		1	DA				
20	najave održavanja sjednica OV/SO/GV/SG.	0	NE				
		1	DA				
21	zapisnici sa održanih sjednica OV/SO/GV/SG	0	NE				
		1	DA				
22	budžet za građane za tu JLS (vodič za građane kroz budžet)	0	NE				
		1	DA				
23	informacije o prenosu sjednica OV/SO/GV/SG putem sredstava javnog informisanja/ društvenih mreža.	0	NE				
		1	DA				
24	plan javnih nabavki za JLS.	0	NE				
		1	DA				
25	usvojeni budžet i izvještaj o izvršenju budžeta za prethodnu fiskalnu godinu.	0	NE				
		1	Samo budžet				
		2	... i izvještaj o izvršenju				
26	obrazloženje budžeta i obrazloženje uz izvještaj o izvršenju budžeta	0	NE				
		1	Samo jedno				
		2	Oboje				
27	podaci o posljednjoj obavljenoj reviziji i izvještaj o reviziji u JLS	0	NE				
		1	Samo info				
		2	Info i izvještaj				
28	plan rada (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG za tekuću ili prethodnu godinu.	0	NE				
		1	Samo (grado)načelnik/ Samo OV/SO/GV/SG				

		2	Oba				
29	izvještaj o radu (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG.	0	NE				
		1	Samo (grado)načelnik/ Samo OV/SO/GV/SG				
		2	Oba				
30	prostorno planska dokumentacija (prostorni / urbanistički / regulacioni) plan koji se odnosi na JLS	0	NE				
		1	Samo prostorni/urbanistički				
		2	Oba				
31	etički kodeks za izabrane zvaničnike i zaposlene u JSL.	0	NE				
		1	Samo jedno				
		2	Oba				
32	unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta (pravilnik ili šema) u JLS.	0	NE				
		1	DA				
33	evidencija o davanju imovine JLS u zakup, sa podacima o zakupcima, visini zakupa i trajanju.	0	NE				
		1	Djelimična informacija				
		2	Sve navedeno				
34	javni registar sa podacima o imovini JLS i načinu njegov korištenja/davanja pod zakup.	0	NE				
		1	DA				
35	informacija o načinu prijavljivanja nepravilnosti u radu, potencijalnom kršenju zakona ili sumnji na korupciju.	0	NE				
		1	DA				
<i>Posebni aspekti otvorenosti JLS</i>							
36	postoji funkcionalan pristup zgradi JLS za osobe sa invaliditetom.	0	NE				
		1	DA				
Segment konsultacija JLS sa zainteresiranom javnosti							
37	U posljednje dvije godine (2022, 2023) OV/SO/GV/SG organizovalo je javne rasprave.	0	NE				
		1	DA				
38	Najave javnih rasprava su dostupne na službenoj Internet stranici JLS ili na drugi način (Oglasna ploča, mediji)	0	NE				
		1	DA				
39	Na službenoj Internet stranici JLS postoje informacije i zapisnici/izvještaji o održanim javnim raspravama.	0	NE				
		1	DA				
40	Izvještaj o održanim javnim raspravama sadrži prijedloge građana i razloge za prihvatanje/odbijanje istih.	0	NE				
		1	DA				
41	U posljednje dvije godine (2022, 2023) u JLS su održavane javne rasprave na inicijativu zainteresirane javnosti.	0	NE				
		1	DA				
42	U posljednje dvije godine OV/SO/GV/SG održalo je tematsku sjednicu na inicijativu vijećnika/ odbornika.	0	NE				
		1	DA				
43	U posljednje dvije godine OV/SO/GV/SG održalo je tematsku sjednicu na temu/inicijativu koju je nominirala zainteresirana javnost.	0	NE				
		1	DA				
44		0	NE				

	JLS provodi obavezne javne rasprave i konsultacije u vezi planiranja i realizacije građevinskih projekata.	1	DA				
45	JLS provodi obavezne javne rasprave i konsultacije u vezi prenamjene parkova/državnog zemljišta/objekata i nekretnina u vlasništvu JLS.	0	NE				
		1	DA				
46	JLS provodi javne rasprave i konsultacije u vezi projekata/inicijativa na temu zaštite životne sredine.	0	NE				
		1	DA				
47	JLS sprovodi anketu (ispitivanje) zadovoljstva korisnika usluga javne uprave.	0	NE				
		1	DA				
48	JLS vodi evidenciju o komentarima na nacрте akcionih planova, javnih politika i drugih strateških dokumenata.	0	NE				
		1	DA				
49	JLS odgovaraju na komentare na nacрте akcionih planova, javnih politika i drugih strateških dokumenata.	0	NE				
		1	DA				
50	JLS provodi konsultacije (skupovi, ankete, savjetovanje) prilikom izmjene cijena javnih usluga u nadležnosti JLS.	0	NE				
		1	DA				
51	u centru za pružanje usluga / šalter sali JLS, postoje obrasci za podnošenje zahtjeva i ostvarivanje prava građana.	0	NE				
		1	DA				
52	Obrasci za podnošenje zahtjeva i ostvarivanje prava postoje u e-formatu na službenoj Internet stranici JLS	0	NE				
		1	DA				
Segment partnerstva JLS sa zainteresiranom javnosti							
<i>Na službenoj Internet stranici JLS postoje:</i>							
53	kriteriji za korištenje bez naknade prostorija u vlasništvu JLS od strane OCD su jasni i javno dostupni .	0	NE				
		1	DA				
54	kriteriji po kojima JLS proglašava određene OCD od opšteg interesa/značaja.	0	NE				
		1	DA				
55	objavljeni rezultati konkursa/javnog poziva, sa bodovanjem, za dodjelu prostora/ sredstava za nevladine organizacije.	0	NE				
		1	DA				
56	arhiva izvještaja o realiziranim projektima OCD, a koje je finansirala opština.	0	NE				
		1	DA				
<i>Ostala pitanja iz segmenta partnerstva</i>							
57	OCD koriste bez naknade prostorije (objekte) u vlasništvu JLS kao svoja sjedišta i prostore gdje organizuju rad.	0	NE				
		1	DA				
58	JLS u saradnji i partnerstvu sa OCD organizira događaje i aktivnosti.	0	NE				
		1	DA				
59	JLS se pridružuje događajima koje su organizirale nevladine organizacije.	0	NE				
		1	DA				
60	JLS potpisuje memorandume o saradnji sa OCD.	0	NE				
		1	DA				
61	JLS aplicira na različite projekte u partnerstvu sa OCD.	0	NE				
		1	DA				

Dodatak 2. – Rang lista JLS prema pokazatelju otvorenosti za saradnju sa zainteresiranom javnosti

#	Naziv JLS	Oznaka	Broj Bodova	Stanovništvo	Neto plaće (KM)	Gustina naseljenosti (st./km ²)	Udio kontingenta 0-15 u stanovništvu
1	Stari Grad	SG	63	34.107	1.479	669	14,0%
7	Novo Sarajevo	NS	55	62.813	1.520	6.281	15,1%
2	Žepče	ŽE	51	29.470	810	104	14,1%
3	Hadžići	HA	49	24.558	1.133	90	16,5%
6	Visoko	VI	48	38.456	797	167	15,2%
4	Novi Travnik	NT	46	23.397	974	97	15,2%
5	Posušje	PO	46	20.216	910	44	13,6%
9	Novi Grad Sarajevo	NGS	46	122.614	1.231	2.609	15,7%
8	Živinice	ŽI	44	57.665	928	198	15,1%
11	Mrkonjić Grad	MG	44	14.074	1.036	21	12,8%
13	Doboj	DO	44	58.305	1.151	90	13,8%
10	Ilidža	IL	43	71.277	1.182	498	15,9%
12	Fojnica	FO	43	11.398	896	37	13,3%
14	Livno	LI	43	32.078	1.135	32	9,9%
15	Drvar	DR	35	5.724	847	10	9,8%

Dodatak 3. – Kvantitativna analiza

Dodatna analiza podataka dobivena iz uzorka JLS provedena je višestrukom regresijskom jednačinom sljedećeg oblika:

$$INDOT = \beta_0 + \beta_1 * ST + \beta_2 * NP + \beta_3 * GN + \beta_4 * UDIO + \varepsilon$$

gdje je: INDOT- indeks otvorenosti; ST- broj stanovnika; NP- neto plaća; GN- gustina naseljenosti; UDIO- udio kontingenta stanovništva dobi 0-14 u ukupnom stanovništvu.

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	15
				F(4, 10)	=	3.35
Model	321.284752	4	80.321188	Prob > F	=	0.0552
Residual	240.048581	10	24.0048581	R-squared	=	0.5724
				Adj R-squared	=	0.4013
Total	561.333333	14	40.0952381	Root MSE	=	4.8995

INDOT	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[90% Conf. Interval]
ST	-.0000911	.000057	-1.60	0.141	-.0001944 .0000122
NP	.0187466	.0079719	2.35	0.041	.0042977 .0331954
GN	.0001682	.0011066	0.15	0.882	-.0018375 .0021739
UDIO	156.2703	76.24963	2.05	0.068	18.07083 294.4698
_cons	8.311967	12.69831	0.65	0.528	-14.70324 31.32717

Rezultati regresije pokazuju da od četiri testirana faktora jedino prosječni iznos neto plata u JLS i udio kontingenta 0-14 u ukupnom stanovništvu imaju statistički značajan utjecaj na indeks otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti, uz nivo pouzdanosti od 90%. To znači da neto plate i udio kontingenta 0-14 u ukupnom stanovništvu vjerovatno imaju realnog utjecaja na indeks otvorenosti JLS za podršku i saradnju sa zainteresiranom javnosti dok su utjecaji ostalih analiziranih faktora slučajni.

Dodatak 4. – Prosječan rezultat po pojedinačnim pitanjima

Pitanja za ocjenu pokazatelja otvorenosti JLS		Ocjena
1	JLS posjeduje službenu Internet stranicu	100,0%
3	Informacije o nadležnostima JLS.	100,0%
4	Opće kontakt informacije za JLS.	100,0%
7	Informacije o sastancima (grado)načelnika JLS i/ili predsjednika OV/SO/GV/SG sa zainteresiranom javnosti (NVO, privrednici, posebne kategorije (mladi, ratni veterani, sportisti,...)).	100,0%
12	Informacije o održanim sjednicama OV/SO/GV/SG i donesenim odlukama prenose se putem sredstava javnog informisanja (radio ili TV)	100,0%
24	Plan javnih nabavki za JLS.	100,0%
36	Postoji funkcionalan pristup zgradi JLS za osobe sa invaliditetom.	100,0%
37	U posljednje dvije godine (2022, 2023) OV/SO/GV/SG organizovalo je javne rasprave.	100,0%
38	Najave javnih rasprava su dostupne na službenoj Internet stranici JLS ili na drugi način (Oglasna ploča, mediji)	100,0%
58	JLS u saradnji i partnerstvu sa OCD organizira događaje i aktivnosti.	100,0%
59	JLS se pridružuje događajima koje su organizirale nevladine organizacije.	100,0%
60	JLS potpisuje memorandume o saradnji sa OCD.	100,0%
25	Usvojeni budžet i izvještaj o izvršenju budžeta za prethodnu fiskalnu godinu.	96,7%
15	Strateški i razvojni dokumenti OV/SO/GV/SG, te drugi razvojni dokumenti (akcioni planovi)	93,3%
18	Konkursi / javni pozivi za dodjelu budžetskih sredstava OCD.	93,3%
52	Obrasci za podnošenje zahtjeva i ostvarivanje prava postoje u e-formatu na službenoj Internet stranici JLS	93,3%
2	Na službenoj Internet stranici JLS se objavljuju sadržaji iz nadležnosti JLS	91,1%
5	Posebne kontakt informacije službi, odsjeka, odjeljenja u JLS (ime i prezime, telefon i email adresa)	91,1%
20	Najavama održavanja sjednica OV/SO/GV/SG.	86,7%
61	JLS aplicira na različite projekte u partnerstvu sa OCD.	86,7%
30	Prostorno planska dokumentacija (prostorni / urbanistički / regulacioni) plan koji se odnosi na JLS	80,0%
39	Na službenoj Internet stranici JLS postoje informacije i zapisnici/izvještaji o održanim javnim raspravama.	80,0%
44	JLS provodi obavezne javne rasprave i konsultacije u vezi planiranja i realizacije građevinskih projekata.	80,0%
46	JLS provodi javne rasprave i konsultacije u vezi projekata/inicijativa na temu zaštite životne sredine.	80,0%
19	Rezultati konkursa/javnog poziva za dodjelu budžetskih sredstava OCD.	73,3%
28	Plan rada (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG za tekuću ili prethodnu godinu.	70,0%
14	Spisak vijećnika/odbornika, ime i prezime, politička pripadnost (stranka/partija/nezavisni/samostalni), biografija	66,7%
32	Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta (pravilnik ili šema) u JLS.	66,7%

35	Informacija o načinu prijavljivanja nepravilnosti u radu, potencijalnom kršenju zakona ili sumnji na korupciju.	66,7%
51	U centru za pružanje usluga / šalter sali JLS, postoje obrasci za podnošenje zahtjeva i ostvarivanje prava građana.	66,7%
6	Kontakt informacije o mjesnim zajednicama u JLS (predsjednici, savjeti).	60,0%
10	Materijali za sjednice OV/SO/GV/SG.	60,0%
47	JLS sprovodi anketu (ispitivanje) zadovoljstva korisnika usluga javne uprave.	60,0%
29	Izvještaj o radu (grado)načelnika i OV/SO/GV/SG.	56,7%
57	OCD koriste bez naknade prostorije (objekte) u vlasništvu JLS kao svoja sjedišta i prostore gdje organizuju rad.	53,3%
31	Etički kodeks za zaposlene/izabrane dužnosnike u JLS.	50,0%
11	Sjednice OV/SO/GV/SG prenose se putem sredstava javnog informisanja (radio ili TV) ili društvenih mreža.	46,7%
21	Zapisnici sa održanih sjednica OV/SO/GV/SG	46,7%
16	Izvještaji o implementaciji strateških razvojnih dokumenata (sa izvršenim budžetskim sredstvima i postignutim rezultatima).	42,2%
23	Informacije o prenosu sjednica OV/SO/GV/SG putem sredstava javnog informisanja/ društvenih mreža.	40,0%
42	U posljednje dvije godine OV/SO/GV/SG održalo je tematsku sjednicu na inicijativu vijećnika/ odbornika.	40,0%
45	JLS provodi obavezne javne rasprave i konsultacije u vezi prenamjene parkova/državnog zemljišta/objekata i nekretnina u vlasništvu JLS.	40,0%
22	Budžet za građane za tu JLS (vodič za građane kroz budžet)	33,3%
27	Podaci o posljednjoj obavljenoj reviziji i izvještaj o reviziji u JLS	33,3%
26	Obrazloženje budžeta i obrazloženje uz izvještaj o izvršenju budžeta	26,7%
34	Javni registar sa podacima o imovini JLS i načinu njenog korištenja/davanja pod zakup.	20,0%
40	Izvještaj o održanim javnim raspravama sadrži prijedloge građana i razloge za prihvatanje/odbijanje istih.	20,0%
50	JLS provodi konsultacije (skupovi, ankete, savjetovanje) prilikom izmjene cijena javnih usluga u nadležnosti JLS.	20,0%
13	Rezultati glasanja vijećnika/odbornika u vezi sa donesenim odlukama.	13,3%
17	Izvještaji o realizaciji projekata OCD koje je podržala JLS budžetskim sredstvima	13,3%
41	U posljednje dvije godine (2022, 2023) u JLS su održavane javne rasprave na inicijativu zainteresirane javnosti.	13,3%
43	U posljednje dvije godine OV/SO/GV/SG održalo je tematsku sjednicu na temu/inicijativu koju je nominirala zainteresirana javnost.	13,3%
53	Kriteriji za korištenje bez naknade prostorija u vlasništvu JLS od strane OCD su jasni i javno dostupni.	13,3%
54	Kriteriji po kojima JLS proglašava određene OCD od opšteg interesa/značaja.	13,3%
33	Evidencija o davanju imovine JLS u zakup, sa podacima o zakupcima, visini zakupa i trajanju.	6,7%
55	Objavljeni rezultati konkursa/javnog poziva, sa bodovanjem, za dodjelu prostora/ sredstava za nevladine organizacije.	6,7%
56	Arhiva izvještaja o realiziranim projektima OCD, a koje je finansirala opština.	6,7%

8	Utvrđeni termini za susret (grado)načelnika i/ili predsjednika OV/SO/GV/SG sa zainteresiranom javnosti (NVO, privrednici, posebne kategorije (mladi, ratni veterani, sportisti,...)).	0,0%
9	Dnevna / sedmična informacija o rasporedu aktivnosti (grado)načelnika JLS / predsjednika OV/SO/GV/SG.	0,0%
48	JLS vodi evidenciju o komentarima na nacрте akcionih planova, javnih politika i drugih strateških dokumenata.	0,0%
49	JLS odgovaraju na komentare na nacрте akcionih planova, javnih politika i drugih strateških dokumenata.	0,0%

#	Naziv JLS	Oznaka	Broj Bodova	Stanovništvo	Neto plaće (KM)	Gustina naseljenosti	udio kontingenta 0-15 u stanovništvu
1	Stari Grad	SG	63	34.107	1.479	669	14,0%

7	Novo Sarajevo	NS	55	62.813	1.520	6.281	15,1%
2	Žepče	ŽE	51	29.470	810	104	14,1%
3	Hadžići	HA	49	24.558	1.133	90	16,5%
6	Visoko	VI	48	38.456	797	167	15,2%
4	Novi Travnik	NT	46	23.397	974	97	15,2%
5	Posušje	PO	46	20.216	910	44	13,6%
9	Novi Grad Sarajevo	NGS	46	122.614	1.231	2.609	15,7%
8	Živinice	ŽI	44	57.665	928	198	15,1%
11	Mrkonjić Grad	MG	44	14.074	1.036	21	12,8%
13	Doboj	DO	44	58.305	1.151	90	13,8%
10	Ilidža	IL	43	71.277	1.182	498	15,9%
12	Fojnica	FO	43	11.398	896	37	13,3%
14	Livno	LI	43	32.078	1.135	32	9,9%
15	Drvar	DR	35	5.724	847	10	9,8%

Bibliografija

Agencija za statistiku BiH, 2023. *Demografija 2022*, Sarajevo: Agencija za statistiku BiH.

Benito, B. & Guillamon, M., 2021. Transparency and efficient management in local governments. *Cities*, Tom. 115.

Federalni zavod za statistiku, 2023. *Kantoni u brojkama*, Sarajevo: Federalni zavod za statistiku.

Khemani, S., 2016. *Making politics work for development : harnessing transparency and citizen engagement*, Washington, D.C.: The World Bank Group.

Kosack, S. & Fung, A., 2014. Does Transparency Improve Governance?. *The Annual Review of Political Science*, Tom. 17, pp. 65-87.

Newbold, W., Carlson, W. & Thorne, B., 2020. *Statistics for Business and Economics*. 9th ur. Global Edition: Pearson.

Okanović, H., 2023. *Indeks otvorenosti za saradnju lokalnih vlasti u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo: Udruženje Mreža za izgradnju mira.

Republički zavod za statistiku, 2023. *Demografska statistika 2023*, Banja Luka: Republički zavod za statistiku, Republika Srpska.

Transparentnost Srbija, 2023. *Indeks transparentnosti lokalne samouprave 2023*, Beograd: Transparentnost Srbija.

Yao Kraha, R. & Mertens, G., 2020. Transparency in Local Governments: Patterns and Practices of Twenty-first Century. *State and Local Government Review*, 52(3), pp. 200-213.

O projektu

Snaga lokalnog petogodišnji je program za podršku jačanju kapaciteta lokalnih zajednica i organizacija u BiH s ciljem pružanja pomoći i upotpunjenja njihovih resursnih mogućnosti za samostalno rješavanje vitalnih razvojnih izazova. *Snaga lokalnog* uključuje postojeće i nove inicijative usmjeravajući ih ka realizaciji razvojnih potencijala na lokalnom nivou.

Sve programske aktivnosti podijeljene su na tri komponente:

- ❖ Kreiranje, upravljanje i održavanje web platforme za dijeljenje i razmjenu informacija, promociju aktivnosti i obavještanje zainteresovanih strana (civilnog društva, javnih institucija, poslovnog sektora i opće javnosti) o svim pitanjima od interesa, provedenim projektima i postignutim rezultatima. Posebno nastojanje u sklopu ove komponente usmjereno je prema lokalnim sredinama koje oskudijevaju u mehanizmima pomoći.
- ❖ Koordinacija između posebnih projekata u okviru projekta *Snaga lokalnog*, kao što su: *Platforma za razvoj kapaciteta*, *Lokalne razvojne organizacije*, *Filantropija i pravno okruženje*, *Jačanje svijesti javnosti o filantropiji*, *Platforma za umrežavanje*. U ovoj se komponenti kroz navedene projekte otvaraju mogućnosti angažovanog sudjelovanja i aktivizma u lokalnim zajednicama.
- ❖ Jačanje sinergije među ostalim članicama Mreže za izgradnju mira i podrška snaženju kapaciteta članica za njihovo uspješnije djelovanje. U ovoj komponenti postoji prostor i za agregaciju drugih neprofitnih organizacija u BiH, formalnog i neformalnog oblika organizovanja, institucija, predstavnika biznisa i pojedinaca koji žele biti sudionici pozitivnih promjena u svojim lokalnim sredinama. Poseban je fokus u ovoj

komponenti na unapređenju društvenih procesa i zaštiti prirodne sredine i okoliša.

Snaga lokalnog korisnik je podrške Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID).

www.snagalokalnog.ba
